

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Τμήμα Μελετών**

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αρ. Πρωτ.:588
Αθήνα, 29 /01/2018

Ταχ. Δ/ση: Κεφαλληνίας 45 & Κόμνα Τράκα
Τ.Κ. – Πόλη: 11257 Αθήνα
Πληροφορίες: Ε. Μουτσοπούλου (για Ενότητες
1-9)
Μ. Παναγοηλιοπούλου (για
Ενότητα 10)
Τηλέφωνο: 213 2124 740 (Ενότητες 1-9)
213 2124 743 (Ενότητα 10)
Ιστότοπος : www.eaadhsy.gr, www.hsppa.gr

ΠΡΟΣ :
Ως Πίνακας Αποδεκτών
(μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 19

(2η Έκδοση)

(Απόφαση 1/2018 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων)

ΘΕΜΑ: Συμβάσεις κάτω των ορίων των άρθρων 5 (ΒΙΒΛΙΟ I) και 235 (ΒΙΒΛΙΟ II) του Ν. 4412/2016 (Α 147) «Δημόσιες συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)»

I. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Αρχής για την έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών προς τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις αναθέτουσες αρχές, σχετικά με ζητήματα δημοσίων συμβάσεων που αφορούν ιδίως στην ερμηνεία της σχετικής εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας (αρθ. 2 παρ. 2 περ. δ' του ν. 4013/2011), αναθεωρείται η με αριθμ. 19 Κατευθυντήρια Οδηγία σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τις συμβάσεις, η εκτιμώμενη αξία των οποίων υπολείπεται των κατωτάτων ορίων όπως ορίζονται στα άρθρα 5 και 235 του ν. 4412/2016, προκειμένου να συμπεριλάβει τις πρόσφατες νομοθετικές μεταβολές και ιδίως τις τροποποιήσεις που επήλθαν στις διατάξεις του ν. 4412/2016 με το άρθρο 39 του ν.4488/2017 (Α' 137) και με το άρθρο 107 του ν. 4497/2017 (Α' 171).

Η παρούσα έχει ως στόχο να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο διευκόλυνσης του έργου των αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων, κάτω των ορίων, αναλύοντας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, διασαφηνίζοντας νομικά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διαδικασία σύναψης, σχολιάζοντας διεξοδικά τις διατάξεις που τυγχάνουν εφαρμογής ειδικά για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, αποτυπώνοντας υπό μορφή πινάκων τους σχετικούς κανόνες.

II. Πεδίο εφαρμογής ν. 4412/2016 και συμβάσεις κάτω των ορίων

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο ν. 4412/2016 (στο εξής νόμος) με το πρώτο άρθρο του ορίζει ρητώς ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7 του άρθρου 1, σε **όλες τις συμβάσεις** που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων I και II, **ανεξάρτητα από το είδος** (συμβάσεις έργων, προμηθειών, υπηρεσιών, εκπόνησης μελετών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών) και **την εκτιμώμενη αξία** αυτών, (άνω ή κάτω των ορίων των άρθρων 5 & 235), εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του νόμου. Συνεπώς, παρότι οι διατάξεις του ν. 4412/2016 αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, και της οδηγίας 2014/25/ΕΕ σχετικά με τις συμβάσεις φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ο εθνικός νομοθέτης επέλεξε, κατά γενικό κανόνα, οι διατάξεις που ενσωματώνουν τις αντίστοιχες των οδηγιών να εφαρμόζονται και στις συμβάσεις κάτω των ορίων των άρθρων 5 και 235, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του ως άνω νόμου.

Περαιτέρω ο νόμος προβλέπει στη διάρθρωσή του ειδικές διατάξεις για τις συμβάσεις κάτω των ορίων (άρθρα 116 έως 128 του Βιβλίου I και 326 έως 333 του Βιβλίου II), οι οποίες εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις αυτές.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον σχετικό ορισμό του νόμου, ως “δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων” και ως “συμβάσεις κάτω των ορίων” νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και συμβάσεις, κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, που δεν εξαιρούνται δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, αντίστοιχα, των **οποίων η εκτιμώμενη αξία, εκτός ΦΠΑ, είναι κατώτερη από τα όρια των άρθρων 5 και 235**, όπως ισχύουν κάθε φορά¹.

Από 01/01/2018, τα ισχύοντα κατώτατα όρια², εκτός ΦΠΑ, του **άρθρου 5 (Βιβλίο I)** είναι τα ακόλουθα:

α) 5.548.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις **έργων**,

β) 144.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται **από κεντρικές κυβερνητικές αρχές** και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Αν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ανατίθενται από τις αναθέτουσες αρχές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, το εν λόγω κατώτατο όριο ισχύει μόνο για τις συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα III του Προσαρτήματος Α' προϊόντα,

γ) 221.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από **μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές** και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Το κατώτατο όριο αυτό εφαρμόζεται επίσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αυτές αφορούν προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα III του Προσαρτήματος Α.

δ) 750.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XIV του Προσαρτήματος Α'.

Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στις ως άνω περιπτώσεις **α', β' και γ'** ισχύουν, μέχρι να αναθεωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/ 24/ΕΕ Η επόμενη αναθεώρηση των ως άνω ορίων πρόκειται να γίνει με Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και τα νέα όρια που θα προβλεφθούν θα ισχύσουν για τη διετία 2020-2021.

¹ Πρβλ περ. (29) παρ. 1 άρθρου 2 ν. 4412/2016

² Πρβ κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός 2017/2365 της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2017 για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων

Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο απεικονίζονται, ανά ειδικότερη κατηγορία, τα χρηματικά όρια, κάτω από τα οποία, οι δημόσιες συμβάσεις του Βιβλίου Ι του νόμου, βάσει της εκτιμώμενης αξίας τους, αποτελούν συμβάσεις κάτω των ορίων.

Πίνακας 1 Δημόσιες συμβάσεις Βιβλίου Ι κάτω των ορίων		
Είδος Δημόσιας Σύμβασης	Είδος αναθέτουσας αρχής	Προσδιορισμός με βάση άρθρο 5 (εκτιμώμενη αξία υπολειπόμενη χρηματικού ορίου)
Δημόσιες συμβάσεις έργων	Όλες	<5.548.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές (Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Α του νόμου)</u>	<144.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	<u>Μη κεντρικές κυβερνητικές αρχές (πχ ΟΤΑ, νοσοκομεία και λοιποί φορείς που δεν συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Α του νόμου)</u>	<221.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (μόνο για συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α προϊόντα)	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές που δραστηριοποιούνται στο τομέα της άμυνας</u>	<144.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (για συμβάσεις που αφορούν σε προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α)	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας</u>	< 221.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΧΙV του Προσαρτήματος Α	Όλες	< 750.000€, εκτός ΦΠΑ

Από 01/01/2018, τα κατώτατα όρια³, εκτός ΦΠΑ, του **άρθρου 235 (Βιβλίο ΙΙ)** είναι τα ακόλουθα:

α) 443.000 ευρώ για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και για τους διαγωνισμούς μελετών,

β) 5.548.000 ευρώ για τις συμβάσεις έργων,

γ) 1.000.000 ευρώ για συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιέχονται στον κατάλογο του Παραρτήματος XVII του Προσαρτήματος Β'.

Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στις ως άνω περιπτώσεις α' και β' ισχύουν, μέχρι να αναθεωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 17 της Οδηγίας 2014/ 25/ΕΕ. Η επόμενη αναθεώρηση αναμένεται να ισχύσει για τη διετία 2020-2021.

Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο απεικονίζονται, ανά ειδικότερη κατηγορία, τα χρηματικά όρια, κάτω από τα οποία, οι συμβάσεις του Βιβλίου II του νόμου, βάσει της εκτιμώμενης αξίας τους, αποτελούν συμβάσεις κάτω των ορίων.

Πίνακας 2		
Συμβάσεις Βιβλίου II κάτω των ορίων		
Είδος Σύμβασης	Είδος αναθέτοντος φορέα	Προσδιορισμός με βάση άρθρο 235 (εκτιμώμενη αξία υπολειπόμενη χρηματικού ορίου)
Συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	ΟΛΟΙ	<443.000€, εκτός ΦΠΑ
Συμβάσεις έργων		<5.548.000€, εκτός ΦΠΑ
Συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XVII του Προσαρτήματος Β		<1.000.000€, εκτός ΦΠΑ

Η παρούσα Κατευθυντήρια Οδηγία (Κ.Ο.) παρουσιάζει, αναλύει, επεξηγεί και κωδικοποιεί ζητήματα που αφορούν στις συμβάσεις κάτω των ορίων, σύμφωνα με τα ανωτέρω, χωρίς ιδιαίτερη αναφορά στις συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες.

2. Διατάξεις του ν. 4412/2016 που δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων ή εφαρμόζονται με επιμέρους παρεκκλίσεις / διαφοροποιήσεις

2.1. Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων του Βιβλίου I του ν. 4412/2016

Όπως προαναφέρθηκε, κατά γενικό κανόνα, οι διατάξεις του ν. 4412/2016 εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων I και II, ανεξάρτητα της εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του νόμου. Στη συνέχεια επισημαίνονται οι ειδικές διατάξεις που δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων του Βιβλίου I ή προβλέπονται παρεκκλίσεις ή διαφοροποιήσεις στον τρόπο εφαρμογής τους.

οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων

2.1.1. Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο αποτυπώνονται οι διατάξεις του Βιβλίου Ι του νόμου, οι οποίες δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων

Πίνακας 3 ¹			
Μη εφαρμοστέες διατάξεις Βιβλίου Ι στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
60	Καθορισμός Προθεσμιών	Άρθρο 60 παρ. 4	Για συμβάσεις κάτω των ορίων αντί των παραγράφων 1 έως 3, εφαρμόζονται οι διατάξεις του <u>άρθρου 121⁴</u>
61	Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης	Άρθρο 61 παρ. 4	Για συμβάσεις κάτω των ορίων αντί των παραγράφων 1 έως 3, εφαρμόζονται οι διατάξεις του <u>άρθρου 120</u>
62	Προκαταρκτικές Προκηρύξεις	Άρθρο 62 παρ. 3	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
63	Προκηρύξεις σύμβασης	Άρθρο 63 τελευταίο εδάφιο	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
64	Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων	Άρθρο 64 παρ. 5	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
65	Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων	Άρθρο 65 παρ. 7	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
67	Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της σύμβασης	Άρθρο 67 παρ. 3	<u>Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται μόνο στις δημόσιες συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως 60.000,00 € χωρίς ΦΠΑ και μόνο όταν αυτές διενεργούνται με την έγγραφη διαδικασία. Κατά συνέπεια, το παρόν άρθρο εφαρμόζεται:</u> α) στις συμβάσεις κάτω των ορίων, οι οποίες διενεργούνται υποχρεωτικά με ηλεκτρονικά μέσα, ήτοι εκτιμώμενης αξίας με-

			γαλύτερης των 60.000 € και β) και σε αυτές με εκτιμώμενη αξία κάτω των 60.000 ευρώ, εφόσον η αναθέτουσα αρχή επιλέξει τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (ΕΣΗΔΗΣ) ⁵
69	Προσκλήσεις προς υποψηφίους	Άρθρο 69 παρ. 1	Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του άρθρου 123, το οποίο ισχύει ειδικά για τις συμβάσεις κάτω των κοινοτικών ορίων.
108	Δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων (κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες)	Άρθρο 108 παρ. 3, σε συνδυασμό με αρ. 107 παρ.2 & αρ. 65 παρ. 7	Δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις κάτω των ορίων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, ήτοι με εκτιμώμενη αξία κατώτερη των 750.000,00 €.
112	Προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις (διαγωνισμοί μελετών)	Άρθρο 112 παρ. 4	Για τους διαγωνισμούς μελετών κάτω των ορίων, αντί για τις παραγράφους 1 έως 3, εφαρμόζεται το άρθρο 122 ⁶

2.1.2. Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο παρατίθενται οι διατάξεις του **Βιβλίου Ι** του νόμου, στις οποίες, για τις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων, εισάγεται παρέκκλιση / διαφοροποίηση από την εφαρμογή τους:

Πίνακας 3ⁱⁱ			
Διατάξεις Βιβλίου Ι			
με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
4	Μεικτές συμβάσεις	Άρθρο 4 παρ. 7	Αν η μεικτή σύμβαση περιλαμβάνει στοιχεία και από δημόσια σύμβαση έργων, το ισχύον νομικό καθεστώς, για δημόσιες συμβάσεις έργων <u>κάτω των ορίων</u> , καθορίζεται μετά από σύμφωνη γνώμη του <u>Τεχνικού Συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής</u> , η οποία κοινοποιείται υποχρεωτικά στην ΕΚΑΑ (διαφοροποίηση ως προς το Τεχνικό Συμβούλιο που γνωμοδοτεί)
14	Υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης	Άρθρο 14 παρ. 2	Πριν τη σύναψη συμβάσεων υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης, για το χαρακτηρισμό του είδους της σύμβασης ως ερευνητικού έργου, <u>για τις συμβάσεις κάτω των ορίων</u> , απαιτείται η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη

⁵ Πρβλ. Άρθρο 67 παρ. 3 του ν.4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 107 παρ. 3 του ν 4497/2017

⁶ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 47 παρ. 7 του ν. 4472/2017 (Α/74)

			του αρμόδιου <u>Τεχνικού Συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής</u> (διαφοροποίηση ως προς το Τεχνικό Συμβούλιο που γνωμοδοτεί)
27	Ανοικτή Διαδικασία	Άρθρο 27 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7), για τις οποίες εφαρμόζεται το άρθρο 121
28	Κλειστή Διαδικασία	Άρθρο 28 παρ. 8	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7)), για τις οποίες εφαρμόζεται το άρθρο 121
29	Ανταγωνιστική Διαδικασία με διαπραγμάτευση	Άρθρο 29 παρ. 8	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7)), για τις οποίες εφαρμόζεται το άρθρο 121
73	Λόγοι αποκλεισμού	Άρθρο 73 παρ. 2 γ ⁷	Ο λόγος αποκλεισμού που περιλαμβάνεται στην περ. γ της παρ.2 του άρθρου 73 δεν εφαρμόζεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ.
73	Λόγοι αποκλεισμού	Άρθρο 73 παρ. 11 ⁸	Το άρθρο 73 δεν εφαρμόζεται μόνο στις δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κάτω των 2.500€ , χωρίς ΦΠΑ
78	Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων	Άρθρο 78 παρ. 3	Το άρθρο δεν εφαρμόζεται στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων <u>μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών</u> κάτω των ορίων
79	Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης	Άρθρο 79 παρ. 2, 4	Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, αντί του ΕΕΕΣ, υποβάλλεται το Τυποποιημένο Έντυπο

7

⁷ Όπως προστέθηκε με την παρ. Α.1 του άρθρου 39 του ν. 4488/2017 (Α' 137)

8

⁸ Όπως προστέθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

	(ΕΕΕΣ)		Υπεύθυνης Δήλωσης (Τ.Ε.Υ.Δ.) ⁹ ως προαπόδειξη της μη ύπαρξης λόγων αποκλεισμού και πλήρωσης των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής
80	Αποδεικτικά μέσα	Άρθρο 80 παρ. 11 ¹⁰	Το άρθρο 80 δεν εφαρμόζεται μόνο στις δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κάτω των 2.500€ , χωρίς ΦΠΑ
93	Περιεχόμενο φακέλου “Δικαιολογητικά Συμμετοχής”	Άρθρο 93 (β)	Τα προβλεπόμενα στο άρθρο 93 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 ν. 4447/2016, δεν ισχύουν στις συμβάσεις με απευθείας ανάθεση των άρθρων 118 και 328.
100	Αποσφράγιση και αξιολόγηση προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	Άρθρο 100 παρ. 4 ¹¹	Για τις συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως 60.000€ χωρίς ΦΠΑ, που δεν διενεργούνται με ηλεκτρονικά μέσα, και ανεξαρτήτως κριτηρίου ανάθεσης, καθώς και για τις συμβάσεις με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής ανεξαρτήτως ποσού και διαδικασίας, εκδίδεται μια απόφαση , με την οποία επικυρώνονται τα αποτελέσματα όλων των σταδίων της παρ. 2 του άρθρου 100 στην περίπτωση της ανοιχτής διαδικασίας και του δευτέρου σταδίου στην περίπτωση της κλειστής διαδικασίας και της ανταγωνιστικής με διαπραγμάτευση.
107	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες	Άρθρο 107 παρ. 2 και 3	Στο άρθρο 107, η παρ 1 εφαρμόζεται στις συμβάσεις άνω των ορίων ενώ για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζονται οι παρ. 2 και 3

Πέραν των ανωτέρω, οι διατάξεις των άρθρων 116 έως 128 (Ενότητα «Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων»), ως ειπώθηκε ανωτέρω, εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο στις δημόσιες συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5¹². Αναλυτική παρουσίαση των εν λόγω διατάξεων παρατίθεται κατωτέρω στην ενότητα 9.

2.2. Συμβάσεις κάτω των ορίων του ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ του ν. 4412/2016

2.2.1. Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο αποτυπώνονται οι οι διατάξεις του Βιβλίου ΙΙ του νόμου, οι οποίες δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων_

9

Το ΤΕΥΔ έχει εγκριθεί με τη με αρ. 158/2016 Απόφαση της Αρχής (ΦΕΚ Β/ 3698/16.11.2016).

10

Όπως προστέθηκε με την παρ. 15 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

11

Όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 18 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

12

Άρθρο 22 παρ. 1 εδ. 1 ν. 4441/2016 “Η παράγραφος 3 του άρθρου 1 αντικαθίσταται ως ακολούθως : 3. Οι διατάξεις των άρθρων 116 έως 128 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις των περιπτώσεων α' της παρ. 2 με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5”, σε συνδυασμό με άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4412/2016.

Πίνακας 3 ⁱⁱⁱ			
Μη εφαρμοστέες διατάξεις Βιβλίου ΙΙ στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
290	Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης	Άρθρο 330	Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 330 ¹³ ως ειδικότερο
293	Προκήρυξη σύμβασης	Άρθρο 332	Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 332 ¹⁴ ως ειδικότερο
294	Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων	Άρθρο 294 παρ. 6	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων
295	Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης	Άρθρο 295 παρ. 6	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων
297	Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της διαδικασίας σύναψης σύμβασης	Άρθρο 297 παρ. 3	<p><u>Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται μόνο στις δημόσιες συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας έως 60.000,00 € χωρίς ΦΠΑ και μόνο όταν αυτές διενεργούνται με την έγγραφη διαδικασία.</u></p> <p><u>Κατά συνέπεια, το παρόν άρθρο εφαρμόζεται αναλογικά¹⁵:</u> α) στις συμβάσεις κάτω των ορίων, οι οποίες διενεργούνται υποχρεωτικά με ηλεκτρονικά μέσα, ήτοι εκτιμώμενης αξίας μεγαλύτερης των 60.000 € και β) και σε αυτές με εκτιμώμενη αξία κάτω των 60.000 ευρώ, εφόσον ο αναθέτων φορέας επιλέξει τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (ΕΣΗΔΗΣ).</p>
318	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες	Άρθρο 318 παρ. 2	Οι συμβάσεις κάτω των ορίων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που αναφέρονται στο <u>Παράρτημα ΧVΙΙ του Προσαρτήματος Β'</u> , ήτοι με εκτιμώμενη αξία κατώτερη των 1.000.000,00 ευρώ, ανατίθενται, σύμφωνα με την παρ. 3, τα <u>άρθρα 295, 320, 321 και 332</u> , καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης.
319	Δημοσίευση (κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες)	Άρθρο 319 παρ. 3 σε συνδυασμό με άρθρο 295	

13

Όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017

14

Όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 13 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017

15

Πρβλ. Άρθρο 297 παρ. 3 του ν.4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 107 παρ. 42 του ν 4497/2017

		παρ. 6	
323	Προκηρύξεις και Γνωστοποιήσεις (διαγωνισμοί μελετών)	Άρθρο 323 παρ 4	Για τους διαγωνισμούς μελετών κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 332

2.2.2. Ακολουθεί πίνακας, στον οποίο παρατίθενται οι διατάξεις του **Βιβλίου II** του νόμου, στις οποίες, για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, εισάγεται παρέκκλιση / διαφοροποίηση από την εφαρμογή τους

Πίνακας 3^{iv} Διατάξεις Βιβλίου II με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
264	Ανοικτή Διαδικασία	Άρθρο 264 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7 (ισχύουν οι προθεσμίες του άρθρου 331⁴⁶)
265	Κλειστή Διαδικασία	Άρθρο 265 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7) (ισχύουν οι προθεσμίες του άρθρου 331)
266	Διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού	Άρθρο 266 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7) (ισχύουν οι προθεσμίες του άρθρου 331)
289	Καθορισμός προθεσμιών	Άρθρο 289 παρ. 1 και 2	Οι προθεσμίες στις συμβάσεις κάτω των ορίων καθορίζονται υπό την επιφύλαξη του άρθρου 331
299	Προσκλήσεις προς υποψηφίους	Άρθρο 299 παρ. 1	Το άρθρο 299 εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων με την επιφύλαξη του άρθρου 333
318	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες	Άρθρο 318 παρ. 2	Οι συμβάσεις κάτω των ορίων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που αναφέρονται στο <u>Παράρτημα XVII του Προσαρτήματος Β΄</u> , ήτοι με εκτιμώμενη αξία κατώτερη των 1.000.000,00 ευρώ, ανατίθενται, σύμφωνα με την παρ. 3, τα <u>άρθρα 295, 320, 321 και 332</u> , καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις

			που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης.
--	--	--	--

Πέραν των ανωτέρω, οι διατάξεις των άρθρων 326 έως 333 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 235.¹⁷

2.3 Βιβλίο ΙΙΙ – Διακυβέρνηση

Το Βιβλίο ΙΙΙ (άρθρα 339 έως 344) εισάγει διαδικασίες και υποχρεώσεις διακυβέρνησης προκειμένου να εξασφαλίζεται η ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του νόμου. Οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις, που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ, ανεξαρτήτως αξίας, με ορισμένες παρεκκλίσεις, που εμφανίζονται στον κάτωθι πίνακα :

Πίνακας 4			
Διατάξεις Βιβλίου ΙΙΙ με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
341	Χωριστές εκθέσεις σχετικά με τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων	Άρθρο 341 παρ. 4, υπό την επιφύλαξη του αρ. 45 και 277	Υπό την επιφύλαξη του <u>άρθρου 45</u> και του <u>άρθρου 277</u> στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων εφαρμογής δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου
342	Εθνικά στοιχεία εκθέσεων και στατιστικών	Άρθρο 342 παρ. 4	Στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου

3. Διαδικασίες σύναψης σύμβασης

Για τη σύναψη συμβάσεων κάτω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς δύνανται να προσφεύγουν στις διαδικασίες των άρθρων 26 του Βιβλίου Ι και 263 του Βιβλίου ΙΙ του ανωτέρω νόμου. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 116, για δημόσιες συμβάσεις του Βιβλίου Ι κάτω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να προσφεύγουν εκτός από τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο 26 και στις διαδικασίες του συνοπτικού διαγωνισμού και της απευθείας ανάθεσης, με τους όρους και τις προϋποθέσεις των άρθρων 117 και 118 αντίστοιχα, αλλά και στο σύστημα προεπιλογής του άρθρου 303 αναλογικώς εφαρμοζόμενου. Η επιλογή της πλέον κατάλληλης για κάθε περίπτωση διαδικασίας επαφίεται

¹⁷

Άρθρο 22 παρ. 1 εδ. 2 ν. 4441/2016 “Οι διατάξεις των άρθρων 326 έως 333 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις της περ. Β' της παρ. 2 με εκτιμώμενη αξία άνω των ορίων του άρθρου 235”, σε συνδυασμό με άρθρο 1 παρ. 2 ν. 4412/2016.

στην διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, λαμβάνοντας υπόψιν και τα σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ως άνω νόμου.

Τα ανωτέρω ισχύουν αντίστοιχα και για τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ, σύμφωνα με τα αναλυτικά αναφερόμενα στο άρθρο 326.

Ειδικότερα, για τις συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως 20.000€, χωρίς Φ.Π.Α., οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να προσφεύγουν στην “απευθείας ανάθεση” των άρθρων 118 και 328 των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα. Περαιτέρω, για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως 60.000€, χωρίς Φ.Π.Α., οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να προσφεύγουν στο “συνοπτικό διαγωνισμό” των άρθρων 117 και 327 των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα.¹⁸ Διευκρινίζεται ότι, οι ορισμοί της “απευθείας ανάθεσης” και του “συνοπτικού διαγωνισμού” παρατίθενται στις περιπτώσεις (30) και (31) της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016. Συγκεκριμένα, ως “συνοπτικός διαγωνισμός” νοείται η απλοποιημένη διαδικασία ανάθεσης στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει προσφορά, σύμφωνα με τα σχετικά άρθρα 117 και 327. Αντίστοιχα, ως “απευθείας ανάθεση” νοείται η διαδικασία χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας, οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς¹⁹ και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 118 και 328. Σημειώνεται ότι, η διαδικασία της έρευνας αγοράς και η διαβούλευση που αναφέρεται στον ανωτέρω ορισμό της απευθείας ανάθεσης, αποσκοπεί στην διαπίστωση του επιπέδου του ανταγωνισμού σε ορισμένη αγορά και αποτελεί ενέργεια στην οποία προβαίνει το αρμόδιο όργανο πριν την αποστολή της πρόσκλησης για υποβολή προσφοράς. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση αναλογικά και όχι με τρόπο που να αυξάνει δυσανάλογα το διοικητικό βάρος στις αναθέτουσες αρχές.

4. Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης

Το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας σύναψης των συμβάσεων κάτω των ορίων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ, οριοθετείται στα άρθρα 120 και 330 αντίστοιχα του νόμου²⁰, και αποτυπώνεται συνοπτικά στον κάτωθι πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5		
(Α) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές		
Είδος διαδικασίας	Χρονικό σημείο έναρξης διαδικασίας	Διάταξη ν. 4412/16

18

Πρβλ άρθρα 116 και 326 ν. 4412/2016

19

Η έρευνα αγοράς μπορεί να πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους (ενδεικτικά: μέσω έρευνας στο διαδίκτυο ή συλλογής έγγραφων προσφορών ή υποβολής τιμών από οικονομικούς φορείς μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κλπ).

20

ως ισχύουν μετά την τροποποίηση τους με το άρθρο 47 του ν. 4472/2017

<ul style="list-style-type: none"> • Ανοικτή • Κλειστή • Ανταγωνιστική με διαπραγμάτευσης • Ανταγωνιστικός διάλογος • Σύμπραξη καινοτομίας 	Ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το <u>άρθρο 66</u> , όπως ισχύει ²¹ .	Άρθρα 120 παρ. 1, 66 παρ. 1, 376 παρ. 5 ²²
Συνοπτικός Διαγωνισμός	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>(διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 66, όπως ισχύει²³</u> .	Άρθρα 120 παρ. 2, 66 παρ. 1,
<ul style="list-style-type: none"> • Απευθείας ανάθεση • Διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης 	Ημερομηνία αποστολής προς τους οικονομικούς φορείς της <u>πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς ή της πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση. Η πρόσκληση του προηγούμενου εδαφίου δεν απαιτείται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ.</u>	Άρθρα 120 παρ. 3 ²⁴
(B) ΒΙΒΛΙΟ II - αναθέτοντες φορείς		
Είδος διαδικασίας	Χρονικό σημείο έναρξης διαδικασίας	Διάταξη ν. 4412/16
<ul style="list-style-type: none"> • Ανοικτή • Κλειστή • Διαπραγμάτευση με 	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>προκήρυξης σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 296, όπως ισχύει²⁵</u>	Άρθρα 330 παρ. 1, 296 & 376 παρ. 5

21

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.

22

Η απόφαση της παρ. 6 του άρθρου 38 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ στο τεύχος Β/1781/23.5.2017 "Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης ΚΗΜΔΗΣ" του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης με αριθμ. 57654/22.5.2017.

23

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.

24

Όπως τροποποιήθηκε με αρ. 22 παρ. 32 ν. 4441/2016 "Η πρόσκληση του προηγούμενου εδαφίου δεν χρειάζεται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ"

25

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.

δημοσίευση προκήρυξης <ul style="list-style-type: none"> • Ανταγωνιστικός διάλογος • Σύμπραξη καινοτομίας 		
Συνοπτικός Διαγωνισμός	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>διακήρυξης</u> στο <u>ΚΗΜΔΗΣ</u> , σύμφωνα με <u>το άρθρο 296, όπως ισχύει²⁶</u> .	Άρθρα 330 παρ. 2, 296
<ul style="list-style-type: none"> • Απευθείας ανάθεση • Διαπραγμάτευση χωρίς 	Ημερομηνία αποστολής προς τους οικονομικούς φορείς της <u>πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς</u> ή της	Άρθρο 330 παρ. 3

 26

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.

δημοσίευση προκήρυξης	<u>πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση</u>	
--------------------------	---	--

5. Δημοσιότητα συμβάσεων κάτω των ορίων

Ο ν. 4412/2016 ορίζει το ΚΗΜΔΗΣ ως το μοναδικό και ενιαίο υποχρεωτικό εθνικό μέσο δημοσίευσης (ανάρτησης) όλων των προκηρύξεων, διακηρύξεων και αποφάσεων ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων των Βιβλίων Ι και ΙΙ αυτού, μέσω της βαθμιαίας αντικατάστασης των υποχρεώσεων δημοσίευσης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και στον εθνικό, τοπικό και περιφερειακό τύπο. Στο ΚΗΜΔΗΣ δημοσιεύονται (αναρτώνται) οι προκηρύξεις, διακηρύξεις και οι αποφάσεις ανάθεσης συμβάσεων, ανεξαρτήτως είδους (προμήθειες, υπηρεσίες, έργα) και διαδικασίας ανάθεσης, με εκτιμώμενη αξία ίση ή ανώτερη του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ²⁷.

Ωστόσο, η λειτουργία του ΚΗΜΔΗΣ ως μοναδικού μέσου δημοσίευσης θα επιτευχθεί σταδιακά, καθώς ο νόμος προβλέπει τη διατήρηση μεταβατικά των εθνικών υποχρεώσεων δημοσίευσης, ανά είδος σύμβασης, δυνάμει του προγενέστερου του ν. 4412/2016 νομοθετικού πλαισίου.

Ειδικότερα, για τις συμβάσεις που ενέπυταν στο πεδίο εφαρμογής των ν. 3669/2008, 3316/2005 στο π.δ. 118/2007 και στην ΥΑ 11389/1993 (ΕΚΠΟΤΑ) **η υποχρέωση δημοσίευσης στον εθνικό τύπο (οικονομικές εφημερίδες) καταργείται για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, οι οποίες εκκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2018²⁸ και εφεξής**, ενώ η υποχρέωση δημοσίευσης στον περιφερειακό και τοπικό τύπο εξακολουθεί να ισχύει μέχρι τις 31/12/2020²⁹. Επιπλέον, εξακολουθεί να ισχύει και η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων (περιλήψεων διακηρύξεων) στο Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ, σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της διαλειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ, οπότε και θα παύσει να ισχύει η υποχρέωση πρωτογενούς καταχώρησης στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ και τα σχετικά στοιχεία θα αντλούνται αυτόματα από το ΚΗΜΔΗΣ.³⁰

Τέλος, σημειώνεται ότι η **υποχρέωση δημοσίευσης στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως** για τις περιλήψεις διακηρύξεων που δημοσιεύονταν σε αυτήν, **καταργήθηκε με την έκδοση της υπ' αριθμ. 57654/23.05.2017 (Β' 1781) Απόφασης** του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 6 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016.

Ακολουθεί εξειδίκευση των υφιστάμενων υποχρεώσεων δημοσιότητας, ανάλογα με το είδος της σύμβασης και την εκτιμώμενη αξία αυτής.

5.1. Συνοπτικός διαγωνισμός

Αναφορικά με τη διενέργεια συνοπτικού διαγωνισμού (άρθρο 117), η αναθέτουσα αρχή είναι καταρχάς υποχρεωμένη να δημοσιεύει στο ΚΗΜΔΗΣ την οικεία διακήρυξη³¹, σύμφωνα με το άρθρο 66, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017³².

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 66, οι αναθέτουσες αρχές δημοσιεύουν τις **διακηρύξεις και τις προκηρύξεις, ανάλογα με τη διαδικασία ανάθεσης αυτών**, με την επιφύλαξη εφαρμογής της **παρ. 1 του άρθρου 38**, στο ΚΗΜΔΗΣ. Προς αποφυγή οποιασδήποτε παρερμηνείας αναφορικά με τον

²⁷ Άρθρα 66 παρ. 1 & άρθρο 296 παρ. 1ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκαν με τις παρ. 2 & 7 αντίστοιχα του άρθρου 47 του ν. 4472/2017 και άρθρο 38

²⁸ Άρθρο 379 παρ. 10, σε συνδυασμό με δεύτερο εδάφιο των περιπτώσεων (31), (40), (59), (82) της παρ. 1 άρθρου 377 ν. 4412/2016

²⁹ Άρθρο 379 παρ. 12 σε συνδυασμό με τρίτο εδάφιο των περιπτώσεων (31), (40), (59), (82) και περίπτωση (68) της παρ. 1 άρθρου 377 ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν. 4469/2017 (Α 62).

³⁰ Πρβλ. Άρθρο 38 παρ. 4 τελευταίο εδάφιο, σε συνδυασμό με άρθρο 375 παρ. 8 & 9 ν. 4412/2016.

³¹ Ως διακήρυξη νοείται το αναλυτικό τεύχος αυτής και τυχόν Παραρτήματά της.

³² Βλ. Αιτιολογική έκθεση ν. 4412/2016, σελ. 10.

συνδυασμό των ως άνω διατάξεων, επισημαίνεται ότι η παρ. 1 του άρθρου 66 δεν επιβάλλει, ως προς τους συνοπτικούς διαγωνισμούς, υποχρέωση ανάρτησης και της προκήρυξης (περίληψης της διακήρυξης) στο ΚΗΜΔΗΣ πλέον της διακήρυξης, καθώς η τυχόν υποχρέωση διπλής ανάρτησης, εξαρτάται ρητά από τα εφαρμοζόμενα σε κάθε διαδικασία ανάθεσης. Συνεπώς, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 117, επιβάλλεται η ανάρτηση στο ΚΗΜΔΗΣ μόνο της διακήρυξης των συνοπτικών διαγωνισμών.

Επισημαίνεται, περαιτέρω, ότι, σε κάθε περίπτωση, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την ημερομηνία ανάρτησης της οικείας διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ.

Τα ως άνω ισχύουν αντίστοιχα και για τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ, που συνάπτονται με χρήση της διαδικασίας του συνοπτικού διαγωνισμού του άρθρου 327³³, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο εν λόγω άρθρο, σε συνδυασμό με το άρθρο 296 παρ. 1.

Δεν απαιτείται η δημοσίευση προκήρυξης συνοπτικού διαγωνισμού σε άλλο μέσο δημοσίευσης (εθνικό ή τοπικό / περιφερειακό τύπο ή Εφημερίδα της Κυβερνήσεως), πλην του ΚΗΜΔΗΣ, με την επιφύλαξη της διατήρησης της υποχρέωσης δημοσίευσης των συνοπτικών διαγωνισμών ανάθεσης προμηθειών των ΟΤΑ που υπάγονταν στον ΕΚΠΟΤΑ, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 2 αυτού, καθώς και υπηρεσιών, στους οποίους εφαρμοζόταν το π.δ. 28/1980, όπως αναλυτικά παρατίθεται στη συνέχεια³⁴.

Ειδικότερα, αναφορικά με τη καταχώρηση δημοσιεύσεων του Δημοσίου Τομέα στον νομαρχιακό και τοπικό τύπο του ν. 3548/2007, επισημαίνεται ότι στις διατάξεις του εν λόγω νόμου υπάγονται όλες οι δημοσιεύσεις των φορέων του, κατά την παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (Α'65), Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως εκάστοτε ισχύει, σε νομαρχιακές και τοπικές εφημερίδες, εφόσον αυτές προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις ως υποχρεωτικές³⁵. Οι διατάξεις του ν. 3669/2008, του ν. 3316/2005 και πδ 118/2007, που παραμένουν σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 377 παρ. 1 περ. 31 και 59 δεν προβλέπουν στις οικείες διατάξεις του άρθρου 15 ν. 3669/2008³⁶, του άρθρου 12 του ν. 3316/2005 και του άρθρου 4 του π.δ. 118 τη δημοσίευση προκήρυξης πρόχειρου (συνοπτικού) διαγωνισμού. Αναφορικά, ωστόσο, με την ΥΑ 11389/1993 (ΕΚΠΟΤΑ), εφιστάται ιδιαίτερη προσοχή στην διατήρηση της υποχρέωσης τήρησης κανόνων δημοσιότητας που προβλέπει το άρθρο 23 παρ. 5 αυτής, για τον συνοπτικό διαγωνισμό, σε συνέχεια αντίστοιχων τροποποιήσεων των άρθρων 377 και 379 του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, σε συνέχεια της τροποποίησης του τρίτου εδαφίου της περίπτωσης (82) της παρ. 1 του άρθρου 377 του ν. 4412/2016 με το άρθρο 18 του νόμου 4469/2017 (Α 62), σε συνδυασμό με την παρ. 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, διατηρείται σε ισχύ η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης της διακηρύξεως διαγωνισμού, κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 23 του ΕΚΠΟΤΑ, σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα, τοπική ή της έδρας του νομού, έως 31/12/2020³⁷.

33

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 327, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017 (Α 74), για τη διενέργεια συνοπτικού διαγωνισμού, ο αναθέτων φορέας δημοσιεύει διακήρυξη σύμφωνα με το άρθρο 296.

34

Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει κρίνει ότι οι ρυθμίσεις του ν. 3548/2007 «Καταχώριση δημοσιεύσεων των φορέων του Δημοσίου στο νομαρχιακό και τοπικό Τύπο και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 68 Α') δεν επιβάλλουν τη δημοσίευση πριν από τη διενέργεια πρόχειρου (πλέον συνοπτικού) διαγωνισμού, καθώς με τον νόμο αυτό ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες σχετικά με τις καταχωρίσεις στο νομαρχιακό και τοπικό τύπο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες από άλλες νομοθετικές διατάξεις επιβάλλεται η πραγματοποίηση δημοσιεύσεων, όπως από τις διατάξεις σχετικά με τη διενέργεια διαγωνισμών. (Ελ.Συν.Τμ.7 Πράξη 309/2010).

35

Ειδικότερα, στις ανωτέρω δημοσιεύσεις υπάγονται μεταξύ άλλων και οι διακηρύξεις δημοπρασιών και προκηρύξεις διαγωνισμών των φορέων της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982. Πρβ περ. Α της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3548/2007

36

Σύμφωνα με το προγενέστερο καθεστώς του άρθρου 29 ν. 3669/2008, απαιτούνταν δημοσίευση της ανακοίνωσης για τη δημοπρασία σε μια ημερήσια τοπική εφημερίδα πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δημοπρασία και τοιχοκόλληση πριν από την ίδια προθεσμία στο χώρο ανακοινώσεων της υπηρεσίας που διενεργεί τη δημοπρασία. Αν δεν εκδιδόταν στα όρια του Νομού τέτοια εφημερίδα αρκεί η πιο πάνω τοιχοκόλληση. Παράλληλα μπορούσε πάντοτε κατά την κρίση της υπηρεσίας να ακολουθηθεί και οποιοσδήποτε άλλος πρόσφορος τρόπος γνωστοποίησης της δημοπρασίας (άρθρο 29 παρ. 5 ν. 3669/2008). Δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο δεν διατηρεί τη μεταβατική του ισχύ βάσει του άρθρου 379 και 377 παρ. 1 περ. (31) του ν. 4412/2016, η δημοσιότητα του πρόχειρου διαγωνισμού, όπως καθοριζόταν στο άρθρο 29 του ν. 3669/2008 καταργείται από 08/08/2016.

37

Αναφορικά, τέλος, με τα θέματα δημοσιότητας του πρόχειρου (ήδη συνοπτικού) διαγωνισμού για την ανάθεση υπηρεσιών, οι οποίες ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του π.δ/τος 28/1980 (Α/11), σημειώνεται ότι η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης της οικείας διακήρυξης σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα του νομού³⁸, που προβλεπόταν στο άρθρο 11 παρ. 5 του εν λόγω π.δ/τος, εξακολουθεί να ισχύει, σε συνέχεια της διατήρησης μεταβατικά της εν λόγω διάταξης, με το άρθρο 18 του νόμου 4469/2017, έως 31/12/2020³⁹.

Οι ως άνω υποχρεώσεις δημοσιότητας του συνοπτικού διαγωνισμού αποτυπώνονται σχηματικά στον κάτωθι πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 6		
ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές – ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ⁴⁰		
Είδος σύμβασης	Υποχρέωση Δημοσιότητας	Διάταξη ν.4412/2016
Γενική Υποχρέωση ανεξαρτήτως είδους σύμβασης⁴¹	Δημοσίευση της οικείας διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ	Άρθρο 66, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.
	Λοιπές Υποχρεώσεις Δημοσιότητας (έως 31/12/2020)	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3669/2008	Δεν απαιτείται άλλη δημοσίευση	Άρθρο 377 παρ. 1, περ. (68) και εδάφιο τρίτο των περ. (40) και (82) σε συνδυασμό με το άρθρο 379 παρ. 12, ως ισχύει, καθώς και άρθρο 377 παρ. 1 περ. (40)
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν.	Δεν απαιτείται άλλη δημοσίευση	

Πρβ και άρθρο 3 παρ. ν. 3548/2007. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις ΔΕΥΑ εφόσον εφάρμοζαν τον ΕΚΠΟΤΑ.

38 “Το άρθρο 377 του ν. 4412/2016 (Α/147) αντικαθίσταται ως εξής : α) στην περ. (68) μετά τη φράση “του πδ 28/1980 (Α 11)” τίθεται τελεία και προστίθεται δεύτερο εδάφιο ως εξής : “Ειδικά η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης σε τοπική εφημερίδα, που προβλέπεται στο άρθρο 11 του Προεδρικού Διατάγματος 28/1980, καταργείται με την επιφύλαξη της παρ. 12 του άρθρου 379 του παρόντος νόμου”. Πρβ και άρθρο 3 παρ. ν. 3548/2007.

39 Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις ΔΕΥΑ εφόσον εφάρμοζαν το ΠΔ 28/80

40 Για τους φορείς του Βιβλίου ΙΙ του ν. 4412/2016 ισχύουν αναλόγως οι υποχρεώσεις δημοσιότητας που περιγράφονται στον Πίνακα 6, κατά το μέτρο που εφάρμοζαν το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς για κάθε είδος σύμβασης.

41 Η υποχρέωση δημοσίευσης της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ ισχύει και για τους φορείς του Βιβλίου ΙΙ, κατ' εφαρμογή των άρθρων 327 και 296 του ν. 4412/2016.

3316/2005		
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του π.δ. 118/2007	Δεν απαιτείται άλλη δημοσίευση	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής της με αριθμ. Υ.Α. 11389/1993 (Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.)	Δημοσίευση περίληψης διακήρυξης του διαγωνισμού σε μια ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα (άρθρο 23 παρ. 5 του Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.), τοπική ή της έδρας του νομού	εδάφιο δεύτερο σε συνδυασμό με την παρ. 10 του άρθρου 379
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του Π.Δ/τος 28/1980	Δημοσίευση περίληψης διακήρυξης του διαγωνισμού σε μια ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα (άρθρο 11 παρ. 5 του 28/80) του νομού	

5.2 Απευθείας ανάθεση

Σύμφωνα με το άρθρο 118 παρ. 3, μετά την έκδοση της απόφασης απευθείας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει αυτή στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 38⁴², Επισημαίνεται ότι, ήδη έχει εκδοθεί η υπ' αριθμ. 57654/23.05.2017 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, στο άρθρο 6 της οποίας ρητά αναφέρονται μεταξύ των καταχωριστέων στο ΚΗΜΔΗΣ εγγράφων, και οι αποφάσεις ανάθεσης ή κατακύρωσης.⁴³

Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 120 του ν. 4412/2016⁴⁴ όπως ισχύει, η αποστολή της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς ή της πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση στην περίπτωση της διαδικασίας απευθείας ανάθεσης ή διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης αντίστοιχα, δεν απαιτείται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ.

Αναφορικά με τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ που συνάπτονται με απευθείας ανάθεση, ρητά προκύπτει από το πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 328 του ν. 4412/2016⁴⁵, ότι η απόφαση απευθείας ανάθεσης δημοσιεύεται στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 260, σε συνδυασμό με την παρ. 3 του άρθρου 38.

Ειδικά ως προς τις δημόσιες συμβάσεις έργων, εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, η παρ. 4 του άρθρου 118 προβλέπει ειδικότερη διαδικασία δημοσίευσης. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι κάθε αναθέτουσα αρχή προκειμένου να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης δημοσιεύει, μία φορά κατ' έτος και για διάστημα είκοσι ημερών, πρόσκληση για την κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων, ανά κατηγορίες έργων/μελετών, οικονομικών φορέων.

Αναλυτικότερη παρουσίαση του άρθρου 118 ακολουθεί στην ενότητα 9.2 της παρούσης.

5.3 Υποχρεώσεις δημοσιότητας για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των 60.000 €. και μέχρι τα όρια των άρθρων 5 & 235.

42

Πρβ. Άρθρο 47 παρ. 4 ν. 4472/2017 : «4. Το εδάφιο α' της παρ. 3 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016 4412/2016 αντικαθίσταται ως εξής: «3. Μετά την έκδοση της απόφασης απευθείας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει αυτή στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 38, με την επιφύλαξη του άρθρου 379 παράγραφος 3.»

43

Πρβ Αιτιολογική έκθεση ν. 4412/2016 σελ 75

44

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 32 του άρθρου 22 του ν. 4441/2016

45

Όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.

Οι υποχρεώσεις δημοσιότητας στις λοιπές συμβάσεις κάτω των ορίων , ήτοι άνω των ορίων του συνοπτικού διαγωνισμού και μέχρι τα όρια των άρθρων 5 & 235, όπως ισχύουν και έχουν διατηρηθεί μεταβατικά έως το χρονικό σημείο που προβλέπεται στις παρ. 10 και 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, αποτυπώνονται σχηματικά στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7		
(Α) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές ⁴⁶		
Είδος σύμβασης	Υποχρέωση Δημοσιότητας	Διάταξη ν.4412/2016
Γενική Υποχρέωση δημοσίευσης ανεξαρτήτως είδους σύμβασης	Δημοσίευση διακήρυξης και προκήρυξης (περίληψης της διακήρυξης) στο ΚΗΜΔΗΣ	Άρθρο 66, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017.
	Λοιπές Υποχρεώσεις Δημοσιότητας (έως 31/12/2020)	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3669/2008	Δημοσίευση περίληψης της διακήρυξης στον <u>τοπικό και περιφερειακό τύπο</u> σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 15 του ν. 3669/2008 και 3 του ν. 3548/2007	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο τρίτο των (59) και (82) και περίπτωση (35), σε συνδυασμό με άρθρο 379 παρ. 12, ως ισχύει
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3316/2005	Δημοσίευση περίληψης <u>στον τοπικό και περιφερειακό τύπο</u> σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 του ν. 3316/2005 και 3 του ν. 3548/2007	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του π.δ. 118/2007	Δημοσίευση προκήρυξης (περίληψη διακήρυξης) <u>στον τοπικό και περιφερειακό τύπο</u> σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4 του π.δ. 118/2007 και 3 του ν. 3548/2007	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο	Δημοσίευση εφάπαξ περίληψης <u>στον τοπικό και περιφερειακό</u>	

46

Σημειώνεται ότι εξακολουθεί να ισχύει και η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της διαλειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ. Σημειώνεται ότι από 23/05/2017, ήτοι ημερομηνία δημοσίευσης της υπ' αριθμ. 57654 "Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης" Απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, καταργήθηκε η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, η έναρξη των οποίων, σύμφωνα με τα άρθρα 61, 120, 290 και 330 του ν. 4412/2016, εκκινεί μετά την ως άνω ημερομηνία.

πεδίο εφαρμογής της με αριθμ. Υ.Α. 11389/1993 (Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.)	τύπο σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 του Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α. και 3 του ν. 3548/2007	
(B) ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ - αναθέτοντες φορείς⁴⁷		
Γενική Υποχρέωση δημοσίευσης διακήρυξης και προκήρυξης (περίληψη της διακήρυξης) στο ΚΗΜΔΗΣ ανεξαρτήτως είδους σύμβασης	Άρθρο 260 και 296, σε συνδυασμό με το άρθρο 38 του ν. 4412/2016.	
Είδος Διαδικασίας	Υποχρέωση Δημοσιότητας⁴⁸	Διάταξη ν. 4412/2016
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3669/2008	Ομοίως με ΒΙΒΛΙΟ Ι	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο τρίτο των περιπτώσεων (31), (40) & Άρθρο 379 παρ. 12.
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3316/2005	Ομοίως με ΒΙΒΛΙΟ Ι	
Συμβάσεις Προμηθειών και γενικών υπηρεσιών ⁴⁹	Ομοίως με ΒΙΒΛΙΟ Ι	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο τρίτο των περιπτώσεων (31), (40) των περιπτώσεων (59) και (82) και περίπτωση (35) & Άρθρο 379 παρ. 12

Αναφορικά με τις ειδικότερες υποχρεώσεις δημοσιότητας στον τοπικό και περιφερειακό τύπο, σύμφωνα με το ως άνω ειδικό νομοθετικό πλαίσιο στο μέτρο που εξακολουθεί να ισχύει (δημοσιότητα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) σε συνδυασμό με τις διατάξεις του ν. 3548/2007⁵⁰, οι αναθέτουσες αρχές /αναθέτοντες φορείς μπορούν να ανατρέχουν στον αναλυτικό πίνακα που βρίσκεται αναρτημένος στην ιστοσελίδα της Αρχής.

⁴⁷

Κατά περίπτωση, ισχύει η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων (περιλήψεων διακηρύξεων) στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της διαλειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ. Αναφορικά με την υποχρέωση δημοσιότητας στο Τεύχος Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβέρνησης ισχύουν τα ως άνω στην υποσημείωση 46.

⁴⁸

Σε κάθε περίπτωση τα αναγραφόμενα ισχύουν για τους αναθέτοντες φορείς κατά το μέτρο που εφαρμόζαν το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς ανά είδος σύμβασης.

⁴⁹

Αναφορικά με τις ΔΕΥΑ, εφόσον εφαρμόζαν ΕΚΠΟΤΑ, ισχύουν τα αναφερόμενα στον Πίνακα 7 (Α) της παρούσης για τις αναθέτουσες αρχές.

⁵⁰

Στις διατάξεις του εν λόγω νόμου υπάγονται όλες οι δημοσιεύσεις των φορέων του, κατά την παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (Α'65), Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως εκάστοτε ισχύει, σε νομαρχιακές και τοπικές εφημερίδες, εφόσον αυτές προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις ως υποχρεωτικές. Εφόσον συντρέχει η ως άνω περίπτωση εξακολουθούν να ισχύουν οι υποχρεώσεις δημοσιότητας της περίπτωσης α' της παρ. 3 του άρθρου 1, της παραγράφου 1 σημείο Α' και της παραγράφου 1 σημείο Β' του άρθρου 3, της παρ. 3 του άρθρου 4 του ν. 3548/2007, που διατηρούνται μεταβατικά, σύμφωνα με την παράγραφο 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, σε συνδυασμό με την περ. (35) της παρ. 1 του άρθρου 377 του ίδιου νόμου, έως 31/12/2020.

Τέλος, επισημαίνεται ότι το π.δ. 28/1980 έχει καταργηθεί από την δημοσίευση του ν. 4412/2016, ήτοι από 08/08/2016, έχει διατηρηθεί, ωστόσο, μεταβατικά έως 31/12/2020 η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης σε τοπική εφημερίδα, που προβλέπεται στο άρθρο 11 του π.δ. 28/1980 μόνο για τον συνοπτικό διαγωνισμό⁵¹. Συνεπώς, δεν υφίσταται υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης στον εθνικό και περιφερειακό τύπο διαγωνισμών άνω του ορίου του συνοπτικού διαγωνισμού, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω π.δ.

6. Προθεσμίες παραλαβής προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής

Στα άρθρα 121 και 331 του ν. 4412/2016 προβλέπονται οι ελάχιστες προθεσμίες υποβολής αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών για συγκεκριμένες διαδικασίες σύναψης ως προς τις συμβάσεις κάτω των ορίων. Οι προθεσμίες αυτές αποτυπώνονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 9			
(Α) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές			
Είδος διαδικασίας	Προθεσμίες παραλαβής προσφορών		Διάταξη ν. 4412/2016
Ανοικτή	22 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης (περίληψης διακήρυξης) της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ. Σε περίπτωση που επείγουσα κατάσταση δεόντως τεκμηριωμένη από την αναθέτουσα αρχή καθιστά αδύνατη την τήρηση της ελάχιστης προθεσμίας των 22 ημερών, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ορίζουν ελάχιστη προθεσμία που δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ.		Άρθρο 121 παρ. 1 α, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 29 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017
Κλειστή και Ανταγωνιστική με διαπραγμάτευση	Προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής	Προθεσμία παραλαβής των προσφορών των προεπιλεγέντων οικονομικών φορέων	Άρθρο 121 παρ. 1 β
	15 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ	10 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς προς τους προεπιλεγέντες	
Συνοπτικός διαγωνισμός	12 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης ⁵² στο ΚΗΜΔΗΣ		Άρθρο 121 παρ. 1 γ, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 6 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017 και άρθρο 117 παρ. 2
(Β) ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ - αναθέτοντες φορείς			
Είδος διαδικασίας	Προθεσμίες παραλαβής προσφορών		Διάταξη ν. 4412/2016
Ανοικτή	22 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης (περίληψη διακήρυξης) της σύμβασης στο		Άρθρα 264 παρ. 5, 331 παρ. 1 α, όπως συμπληρώθηκε με την παρ.

51

Πρβ άρθρα 377 παρ.1 περ. 68, 379 παρ.12 Ν.4412/2016, όπως το πρώτο συμπληρώθηκε και το δεύτερο ως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 Ν. 4469/2017 (Α 62)

52

Ως διακήρυξη νοείται το αναλυτικό τεύχος αυτής και τυχόν Παραρτήματά της.

	ΚΗΜΔΗΣ. Σε περίπτωση που επείγουσα κατάσταση δεόντως τεκμηριωμένη από τον αναθέτοντα φορέα καθιστά αδύνατη την τήρηση της ελάχιστης προθεσμίας των 22 ημερών, οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να ορίζουν ελάχιστη προθεσμία που δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ.	47 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017	
Κλειστή και διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού	Προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής	Προθεσμία παραλαβής των προσφορών των προεπιλεγέντων οικονομικών φορέων	Άρθρα 265 παρ. 5, 266 παρ. 5, 331 παρ. 1 β
	15 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ	10 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς προς τους προεπιλεγέντες	
Συνοπτικός διαγωνισμός	12 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ		Άρθρο 331 παρ. 1 γ, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 12 του άρθρου 47 του ν. 4472/2017 και 327 παρ. 2

Αναφορικά με το ΒΙΒΛΙΟ Ι σημειώνεται ότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να :

1. καθορίσουν μεγαλύτερες προθεσμίες όταν η σύνταξη των προσφορών απαιτεί επίσκεψη ή εξέταση εγγράφων, για τις ελάχιστες προθεσμίες παραλαβής προσφορών που προσδιορίζονται στον ανωτέρω πίνακα⁵³,
2. παρατείνουν την προθεσμία παραλαβής προσφορών όταν :
  - πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες ζητήθηκαν εμπρόθεσμα από τους οικονομικούς φορείς, δεν παρασχέθηκαν, το αργότερο τέσσερις (4) ημέρες πριν την ημερομηνία υποβολής προσφορών και
  - όταν τα έγγραφα της σύμβασης υφίστανται σημαντικές αλλαγές⁵⁴.

Αντιστοίχως, αναφορικά με το ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ σημειώνεται ότι οι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν υπόψιν ιδίως τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της σύμβασης και το χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των προσφορών, καθορίζοντας ενδεχομένως μεγαλύτερες προθεσμίες, με την επιφύλαξη των ελαχίστων προθεσμιών που εμφανίζονται στον ανωτέρω πίνακα.

7. Δικαιολογητικά συμμετοχής στις συμβάσεις κάτω των ορίων – Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης (Τ.Ε.Υ.Δ.)

Σύμφωνα με το άρθρο 93 περ. (β) του ν. 4412/2016⁵⁵, όπως ισχύει, στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης κάτω των ορίων ο ξεχωριστός σφραγισμένος φάκελος με την ένδειξη “Δικαιολογητικά Συμμετοχής”, περιέχει υπεύθυνη δήλωση, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 79 και την εγγύηση συμμετοχής κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 72 του ως άνω νόμου.

Σημειώνεται ότι η υποχρέωση προσκόμισης ενημερωμένης υπεύθυνης δήλωσης του ν. 1599/86, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 79 του ν. 4412/2016, καταργήθηκε με τη θέση σε ισχύ της υπ' αριθμ. 158/2016 απόφασης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ (ΦΕΚ Β/3698) με τίτλο “Έγκριση Έτυπου Υπεύθυνης Δήλωσης (ΤΕΥΔ) του άρθρου 79 παρ. 4 του Ν. 4412/2016 (Α' 147), για διαδικασίες σύναψης

⁵³

Άρθρο 121 παρ. 4 ν. 4412/2016

⁵⁴

Άρθρο 121 παρ. 5 ν. 4412/2016

⁵⁵

Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 του ν. 4447/2016

δημόσιας σύμβασης κάτω των ορίων των οδηγιών”, οπότε από τις 7 Δεκεμβρίου 2016 και εφεξής προσκομίζεται το ανωτέρω έντυπο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1

Συμβάσεις Βιβλίου II

Οι αναθέτοντες φορείς του Βιβλίου II του Ν. 4412/2016 δύνανται, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 281, καθώς και τα ρητά οριζόμενα στην παρ. 2, εδ. β της ως άνω απόφασης της Αρχής, με την οποία εγκρίθηκε το ΤΕΥΔ, να το χρησιμοποιούν για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, η συνολική προϋπολογισθείσα (εκτιμώμενη) αξία των οποίων είναι κατώτερη από τα όρια των περιπτ. (α) και (β) του άρθρου 235 του Ν. 4412/2016.

Περαιτέρω στο άρθρο 93 προβλέπεται ότι για τις ενώσεις οικονομικών φορέων που υποβάλλουν κοινή προσφορά, ισχύει η υποχρέωση υποβολής των παραπάνω κατά περίπτωση δικαιολογητικών, για κάθε οικονομικό φορέα που συμμετέχει στην ένωση πλην της εγγύησης συμμετοχής. Συνεπώς ΤΕΥΔ υποβάλλεται από όλα τα μέλη της ένωσης που υποβάλλουν κοινή προσφορά.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στις διαδικασίες της απευθείας ανάθεσης των Βιβλίων I και II, τα προβλεπόμενα στο άρθρο 93 περ. (β) (εγγυητική συμμετοχής και ΤΕΥΔ), δεν ισχύουν, όπως προβλέπει το τελευταίο εδάφιο του εν λόγω άρθρου⁵⁶. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι το άρθρο 93 εφαρμόζεται και στις συμβάσεις του Βιβλίου II σύμφωνα με το άρθρο 315 του νόμου⁵⁷.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2

Συμβάσεις Βιβλίων I και II

Για τις διαδικασίες της απευθείας ανάθεσης των άρθρων 118 και 328 δεν απαιτείται από τους οικονομικούς φορείς η προσκόμιση του Τ.Ε.Υ.Δ.

Τέλος, σημειώνεται ότι με την παρ. 13 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017 προστέθηκε νέο άρθρο 79Α μετά το άρθρο 79 του ν. 4412/2016, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι κατά την υποβολή του Ε.Ε.Ε.Σ. και Τ.Ε.Υ.Δ. είναι δυνατή, **με μόνη την υπογραφή του κατά περίπτωση εκπροσώπου του οικονομικού φορέα**, η προκαταρκτική απόδειξη των λόγων αποκλεισμού της παρ. 1 του άρθρου 73 για το σύνολο των φυσικών προσώπων που είναι μέλη του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του ή έχουν εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε αυτόν. Ως εκπρόσωπος του οικονομικού φορέα, για την εφαρμογή του άρθρου 79Α, θεωρείται, σύμφωνα με την παρ. 2 της παρ. 13 του άρθρου 107, ο νόμιμος εκπρόσωπος, όπως προκύπτει από το ισχύον καταστατικό ή το πρακτικό εκπροσώπησής του κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς ή αίτησης συμμετοχής ή το αρμοδίως εξουσιοδοτημένο φυσικό πρόσωπο να εκπροσωπεί τον οικονομικό φορέα για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων ή για συγκεκριμένη διαδικασία.

Τα ως άνω ισχύουν και για τις διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη και είναι στο στάδιο πριν την κατακύρωση.⁵⁸

Σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής και συμπλήρωσης του Τ.Ε.Υ.Δ. οι αρμόδιοι φορείς μπορούν να παραπέμπουν στην Κατευθυντήρια Οδηγία 15 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. με θέμα : “Οδηγίες συμπλήρωσης για το “*Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης (ΤΕΥΔ) του άρθρου 79 παρ. 4 του ν. 4412/2016 (Α 147)*” , καθώς

56

Πρβλ Άρθρο 22 του ν. 4441/2016 παρ. 86 “86. Στο τέλος της υποπεριπτώσης δδ' της περίπτωσης β του άρθρου 93, προστίθεται εδάφιο : “Τα ανωτέρω δεν ισχύουν για συμβάσεις με απευθείας ανάθεση των άρθρων 118 και 328 ”

57

Με την επιφύλαξη του άρθρου 222 παρ. 6 και 7 του ν. 4412/2016

58

Εδάφιο 2 παρ. 3 άρθρου 79Α του ν. 4412/2016, όπως προστέθηκε με την παρ. 13 του ν.4497/2016

και στην ΚΟ 23/2018 με θέμα: «**Ειδικά θέματα συμπλήρωσης του Τυποποιημένου Εντύπου Υπεύθυνης Δήλωσης (ΤΕΥΔ) και του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης (ΕΕΕΣ)**».

8. Εγγυήσεις για διαγωνισμούς κάτω των ορίων

8.1. Εγγυήσεις Βιβλίου I

Οι αναθέτουσες αρχές ζητούν από τους προσφέροντες να παράσχουν τα ακόλουθα είδη εγγυήσεων :

- Εγγύηση συμμετοχής ποσού έως 2% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται η υποβολή εγγύησης συμμετοχής στις διαδικασίες σύναψης συμφωνιών πλαίσιο, δυναμικού συστήματος αγοράς, καθώς και σε συνοπτικό διαγωνισμό, απευθείας ανάθεση και σε διαδικασία επιλογής από κατάλογο.

- Εγγύηση καλής εκτέλεσης ποσού 5% επί της αξίας της σύμβασης⁵⁹ εκτός ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται η προσκόμιση εγγύησης καλής εκτέλεσης για συμβάσεις αξίας ίσης ή κατώτερης από το ποσό των 20.000€.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3

Η απαλλαγή από την υποχρέωση προσκόμισης της εγγύησης καλής εκτέλεσης εξαρτάται από το ύψος του ποσού της σύμβασης. Εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης κατά το στάδιο της ανάθεσης είναι άνω των 20.000€, το ποσό της σύμβασης, ωστόσο, μετά τον υπολογισμό της ενδεχόμενης έκπτωσης του αναδόχου, δεν υπερβαίνει το ποσό αυτό, δεν υπάρχει υποχρέωση προσκόμισης της σχετικής εγγύησης, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη στα έγγραφα της σύμβασης

Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 72 του ν. 4412/2016⁶⁰.

8.2 Εγγυήσεις Βιβλίου II

Οι αναθέτοντες φορείς ζητούν από τους προσφέροντες να παράσχουν, κατά περίπτωση, τα ακόλουθα είδη εγγυήσεων :

- Εγγύηση συμμετοχής ποσού έως 2% της προεκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται στις διαδικασίες σύναψης συμφωνιών πλαίσιο, δυναμικού συστήματος αγοράς ή συνοπτικό διαγωνισμό.

- Εγγύηση καλής εκτέλεσης ποσού έως 5% επί της αξίας της σύμβασης⁶¹ εκτός ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται η προσκόμιση εγγύησης καλής εκτέλεσης για συμβάσεις αξίας ίσης ή κατώτερης από το ποσό των 20.000€.

Η ανωτέρω Σημείωση 3 ισχύει και σε αυτή τη περίπτωση.

Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 302⁶² του ν. 4412/2016.

59

Νοείται η αξία του αντικειμένου της σύμβασης όπως καθορίσθηκε στο συμφωνητικό μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

60

Όπως τροποποιήθηκε με τις παρ. 4 & 5 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

61

Ομοίως με ως άνω υποσημείωση υπ' αριθμ. 57.

62

Όπως τροποποιήθηκε με τις παρ. 43 & 44 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

9. Σύνοψη άρθρων για συμβάσεις κάτω των ορίων

9.1 Συνοπτικός διαγωνισμός αρ 117 και 327

Στα άρθρα 117 και 327 καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού, για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας, εκτός ΦΠΑ, που δεν υπερβαίνουν το ποσό των 60.000€. Επιπλέον, αναφορικά με τη διαδικασία αυτή, σημειώνονται τα κάτωθι :

- Η δημοσιότητα του συνοπτικού διαγωνισμού αναλύεται ανωτέρω στην παράγραφο 5.1 και στους σχετικούς πίνακες.
- Οι προσφορές των οικονομικών φορέων υποβάλλονται εγγράφως.
- Η υποβολή μιας μόνο προσφοράς δεν κωλύει την πρόοδο της διαδικασίας του διαγωνισμού και την ανάθεση της σύμβασης, ανεξάρτητα από το επιλεγέν κριτήριο ανάθεσης.
- Η αποσφράγιση του φακέλου των δικαιολογητικών συμμετοχής, των τεχνικών προσφορών και των οικονομικών προσφορών μπορούν να γίνουν σε μια δημόσια συνεδρίαση, κατά την κρίση της αρμόδιας επιτροπής. Στην περίπτωση που τα ανωτέρω στάδια πραγματοποιηθούν σε μια δημόσια συνεδρίαση, σε συνέχεια, δε, αυτού, εκδοθεί μια εκτελεστή διοικητική πράξη του αρμοδίου οργάνου, με την οποία εγκρίνονται τα πρακτικά/το πρακτικό της αρμόδιας επιτροπής αποσφράγισης και αξιολόγησης, οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να προσφύγουν κατά της πράξης αυτής, με την κοινοποίηση σε αυτούς της προσβαλλόμενης πράξης (πρβ και ενότητα 10 «ενστάσεις στις συμβάσεις κάτω των ορίων»).

9.2 Απευθείας ανάθεση αρ. 118 και 328

Τα ανωτέρω αναφερόμενα άρθρα θέτουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Συγκεκριμένα :

- η προσφυγή στη διαδικασία αυτή επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, δεν υπερβαίνει τις 20.000€.
- Δεν απαιτείται η συγκρότηση συλλογικού οργάνου για τη διενέργεια απευθείας ανάθεσης.
- Μετά την έκδοση της απόφασης απευθείας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει αυτή στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 38 του ν. 4412/2016.⁶³
- Ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, στην παρ. 5 του εν λόγω άρθρου προβλέπεται κάθε αναθέτουσα αρχή προκειμένου να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης να δημοσιεύει, μία φορά κατ' έτος και για διάστημα είκοσι ημερών, πρόσκληση για την κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων ανά κατηγορίες έργων/μελετών. Για την επιλογή του αναδόχου διενεργείται δημόσια ηλεκτρονική κλήρωση από επιτροπή που ορίζεται από την αναθέτουσα αρχή, μεταξύ αυτών που περιλαμβάνονται στον ανωτέρω κατάλογο. Σε συνέχεια της νομοθετικής εξουσιοδότησης της παρ. 6 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. ΔΝΣγ/οικ 15299/ΦΝ 466 (Β/900/17.03.2017) *“Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων για Δημόσιες Συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών”* Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, με την οποία αναπτύσσεται το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων και περιγράφονται τα ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας του, μέσω του οποίου πλέον, διενεργούνται οι ηλεκτρονικές κληρώσεις της παρ. 5 του ίδιου ως άνω άρθρου του νόμου, όσον αφορά στη διενέργεια των

63

Η επιφύλαξη του άρθρου 379 παρ. 3 του νόμου, σχετικά με το ως άνω, καταργήθηκε με την θέση σε ισχύ της υπ' αριθμ. 57654 *“Ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων λειτουργίας και διαχείρισης του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης”* Απόφασης του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης

απευθείας αναθέσεων των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών.⁶⁴

9.3 Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας των άρθρων 119 και 329

Στα άρθρα αυτά ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν σε ενέργειες τεχνικής βοήθειας που εμπíπτουν τόσο στο πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών (Υποπρόγραμμα Α), όσο και στο πρόγραμμα χρηματοδοτούμενων αμιγώς από εθνικούς πόρους (Υποπρόγραμμα Β) για (δημόσιες) συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμογής των οδηγιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, καθώς και συναφείς ενέργειες τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από άλλα προγράμματα ή Ταμεία. Επιπλέον σημειώνονται και τα κάτωθι :

- Η προσφυγή στη διαδικασία της παρ. 2 των άρθρων 119 και 329 επιτρέπεται για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας για συμβάσεις προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών⁶⁵, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή κατώτερης των 40.000€.
- Η προσφυγή στη διαδικασία της παρ. 3 των άρθρων 119 και 329 επιτρέπεται για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας για συμβάσεις προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή κατώτερης των 60.000€
- Η προσφυγή στη διαδικασία των άρθρων 118 και 328 σε περίπτωση συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών που αφορούν σε ενέργειες τεχνικής βοήθειας των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, του ΕΟΧ ή άλλων ενωσιακών ή διεθνών προγραμμάτων ή/και ταμείων, επιτρέπεται μετά από αιτιολογημένη απόφαση του Προϊσταμένου της αρμόδιας για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας υπηρεσίας⁶⁶.
- Κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου έχει εκδοθεί η απόφαση 234511/ΕΥΣΣΑ 493 (Β' 677/2017) «*Διαδικασίες κατάρτισης, έγκρισης και υλοποίησης προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας, διαδικασίες δημιουργίας και διατήρησης καταλόγων προμηθειών για την ανάθεση και υλοποίηση ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας*».

9.4 Προθεσμίες διαδικασιών σύναψης (δημοσίων) συμβάσεων αρ. 121⁶⁷ και 331

Στα άρθρα 121 και 331 περιέχονται οι ελάχιστες προθεσμίες υποβολής προσφορών ανά είδος διαδικασίας σύναψης για τις (δημόσιες) συμβάσεις κάτω των ορίων, όπως αναλυτικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 9 της παρούσας. Επιπλέον :

- Οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να καθορίζουν μεγαλύτερες προθεσμίες των ελάχιστων καθοριζομένων προθεσμιών για την παραλαβή των προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, ανάλογα με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της σύμβασης και το χρόνο για την προετοιμασία των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής
- Όταν για τη σύνταξη των προσφορών απαιτείται επιτόπια επίσκεψη ή εξέταση εγγράφων προσαρτημένων στα έγγραφα της σύμβασης, οι προθεσμίες αυτές καθορίζονται κατά τρόπο ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι να λαμβάνουν γνώση όλων των αναγκαίων πληροφοριών. Μολονότι στο άρθρο 331 δεν προβλέπεται αντίστοιχη ρητή διάταξη όπως στο άρθρο 121, ωστόσο μπορεί να εφαρμοστεί κατ' αναλογία της παρ. 2 του άρθρου 331.

64

Επισημαίνεται ότι, σε συνέχεια της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, η Γενική Γραμματεία Υποδομών εξέδωσε την εγκύκλιο υπ' αριθ. 6 (ΑΔΑ 7ΞΦ9465ΧΘΞ-673) και εγχειρίδιο χρήσης (Μάρτιος 2017) του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Συστήματος Κληρώσεων.

65

Οι συμβάσεις υπηρεσιών του εν λόγω άρθρου νοούνται οι αντίστοιχες όπως καθορίζονται στην περ. (9) της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (α. δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών και β. Δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών)

66

Όπως αυτό συμπληρώθηκε με την παρ. 28 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

67

Όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 29 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017

- Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να παρατείνουν την προθεσμία παραλαβής των προσφορών όταν συντρέχουν οι λόγοι της παρ. 5 του άρθρου 121. Αντίστοιχη διάταξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 331.

9.5 Προκηρύξεις σύμβασης αρ. 122 και 332

- οι προκηρύξεις σύμβασης (περιλήψεις διακηρύξεων) των άρθρων 122 και 332 χρησιμοποιούνται ως μέσο προκήρυξης για όλες τις διαδικασίες σύναψης σύμβασης κάτω των ορίων του πεδίου εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα, με την επιφύλαξη των άρθρων 117, 327 (συνοπτικός διαγωνισμός) και 118, 328 (απευθείας ανάθεση).
- Οι αναθέτοντες φορείς δύνανται να χρησιμοποιούν πρότυπα ή υποδείγματα εγγράφων σύμβασης που εκδίδει η Αρχή κατά παρ. 5 άρθρου 281 ενώ οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τα αντίστοιχα πρότυπα που εκδίδονται σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 53, με την επιφύλαξη της δεσμευτικής χρήσης των υποδειγμάτων τεχνικού περιεχομένου που εκδίδονται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 53 για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών υπηρεσιών.
- Μέχρι την έκδοση προτύπων και υποδειγμάτων προκηρύξεων από την Αρχή, οι προκηρύξεις σύμβασης που εκδίδονται από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς περιέχουν κατ' ελάχιστον τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Μέρος Γ του Παραρτήματος V του Προσαρτήματος Α και στο Παράρτημα XI του Προσαρτήματος Β αντίστοιχα.

9.6 Προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων – κριτήρια επιλογής αρ. 123 / προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων κάτω των ορίων αρ. 333

- τα αναφερόμενα άρθρα τυγχάνουν εφαρμογής στις κλειστές διαδικασίες και ανταγωνιστικές με διαπραγμάτευση του Βιβλίου Ι και στις κλειστές και στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με προηγούμενη δημοσίευση του Βιβλίου ΙΙ
- στην παρ. 3 του άρθρου 123 προβλέπεται εξουσιοδότηση για έκδοση Υπουργικής Απόφασης στην οποία θα εξειδικεύονται οι διαδικασίες για την διενέργεια των διαγωνισμών ή των αναθέσεων, για ειδικές κατηγορίες έργων και ειδικές κατηγορίες μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών και ορίων προϋπολογισμών αυτών, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι. Ανάλογη εξουσιοδότηση δεν υπάρχει για τις αντίστοιχες συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ.

9.7 Ειδικότερες διατάξεις που εφαρμόζονται στις δημόσιες συμβάσεις έργων κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι αρ. 124 έως 126

Στα άρθρα 124 -126 προβλέπονται ειδικότερες διατάξεις για τις δημόσιες συμβάσεις έργων κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι. Ειδικότερα,

- στο άρθρο 124 ορίζεται ότι οι οικονομικές προσφορές συντάσσονται υποχρεωτικά επί του εντύπου που χορηγεί η αναθέτουσα αρχή ή βάσει υποδείγματος που περιλαμβάνεται ως Παράρτημα στα έγγραφα της σύμβασης
- στο άρθρο 125 προβλέπεται ότι για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων εκτιμώμενης αξίας μικρότερης των 60.000€ χωρίς ΦΠΑ και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προβλέψει στα έγγραφα της σύμβασης την υποβολή οικονομικών προσφορών με ενιαίο ποσοστό έκπτωσης. Στις περιπτώσεις αυτές οι οικονομικοί φορείς προσφέρουν ενιαία έκπτωση στις τιμές του τιμολογίου της υπηρεσίας, που εκφράζεται σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό (%). Οι οικονομικοί φορείς συμπληρώνουν ολογράφως και αριθμητικώς την οικονομική προσφορά σε μορφότυπο ο οποίος διατίθεται σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή από την αναθέτουσα αρχή.
- Στο άρθρο 126 προβλέπεται ότι για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής και εκτιμώμενης αξίας απολογιστικών εργασιών που δεν υπερβαίνει τις 250.000€ χωρίς ΦΠΑ και

ιδιαίτερα όταν είναι δύσκολο να τιμολογηθούν σε δοκιμαστικές εργασίες και έρευνες και σε αρχαιολογικές εργασίες, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προβλέψει στα έγγραφα της σύμβασης την υποβολή οικονομικών προσφορών με μειοδοσία μόνο επί του ποσοστού των γενικών εξόδων και οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών. Το ποσοστό για γενικά έξοδα και όφελος του αναδόχου απολογιστικών εργασιών ανέρχεται σε 18% και εφαρμόζεται στο σύνολο των δαπανών που πραγματοποιούνται.

9.8 Ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών για τη μελέτη και εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης έργων – αρ. 128

Στο άρθρο αυτό προβλέπονται ειδικότερες διατάξεις για την ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών για τη μελέτη και εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης έργων με προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προηγούμενης προκήρυξης, κατόπιν γνώμης του αρμόδιου Τεχνικού Συμβουλίου.

10. Ενστάσεις / προδικαστικές προσφυγές στις συμβάσεις κάτω των ορίων

Κατά τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του ν. 4412/2016, όπως ισχύουν, η υποβολή, εκ μέρους ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα, ένστασης ή προδικαστικής προσφυγής στο πλαίσιο διαφορών που αναφέρονται κατά τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων του Βιβλίου Ι, καθώς και συμβάσεων που εμπύπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου ΙΙ, τελεί σε συνάρτηση αφενός με το ύψος της εκτιμώμενης αξίας της προς ανάθεση σύμβασης⁶⁸ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, και αφετέρου με το είδος αυτής (εάν πρόκειται για συμβάσεις προμηθειών, γενικών υπηρεσιών, έργων, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα κατωτέρω).

Ειδικότερα, με την παρ. 7 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 43 παρ. 4 του ν. 4487/2017 (Α' 116/09.08.2017), μετατέθηκε ο χρόνος έναρξης ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου ΙV (άρθρα 345 έως 374) του ν. 4412/2016 και προβλέφθηκε η επιμέρους σταδιακή εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, αναλόγως με το είδος της υπό ανάθεση σύμβασης.

Κατόπιν των ανωτέρω, αναλυτικά, το άρθρο 379 παρ. 7 του ν. 4412/2016, όπως ισχύει, ορίζει ότι οι διατάξεις του Βιβλίου ΙV του ν. 4412/2016 διέπουν τις διαφορές που αναφέρονται από πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται από αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς, στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η οποία, για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, **εκκινεί** κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 120 και 330 του ν. 4412/2016⁶⁹:

α) για τις δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών και προμηθειών, **μετά την 26η Ιουνίου 2017**⁷⁰

68

Για τον τρόπο υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, πρβ. άρθρα 6 και 236 του ν. 4412/2016 για τις συμβάσεις του Βιβλίου Ι και του Βιβλίου ΙΙ, αντιστοίχως.

69

Με την ως διατύπωση, καθίσταται σαφές ότι το πεδίο εφαρμογής της παρ. 7 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, όπως πλέον ισχύει, καταλαμβάνει διαφορές που αναφέρονται από πράξεις ή παραλείψεις στο πλαίσιο όλων των διαδικασιών σύναψης σύμβασης, λ.χ. και διαδικασιών διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης του αρ. 32 του ν. 4412/2016 – και όχι μόνο στο πλαίσιο διαγωνιστικών διαδικασιών – οι οποίες **εκκινούν** κατά τα οριζόμενα στα ως άνω αναφερόμενα άρθρα του ν. 4412/2016. Ειδικά ως προς την έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, λαμβάνονται υπόψη τα άρθρα 120 και 330 του ν. 4412/2016 για τις συμβάσεις του Βιβλίου Ι και του Βιβλίου ΙΙ, αντιστοίχως. Επιπροσθέτως, εφιστάται η προσοχή των αναθετουσών αρχών στο ότι: Με το άρθρο 87 παρ. 5 του ν. 4478/2017 (Α' 91) **καταργήθηκε η παρ. 8 του αρ. 379 του ν. 4412/2016**, η οποία προέβλεπε ότι οι διατάξεις του Βιβλίου ΙV (άρθρα 345 έως 374), διέπουν τις διαφορές που αναφέρονται από πράξεις ή παραλείψεις οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται μετά την «26η Ιουνίου 2017» (το οποίο σήμαινε ότι, ακόμα και αν η διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης είχε εκκινήσει πριν την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου ΙV και εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης ήταν άνω των 60.000 Ευρώ, τότε ασκούνταν προδικαστική προσφυγή κατά της εν λόγω πράξης ή παράλειψης κατά τις διατάξεις του Βιβλίου ΙV). Το ανωτέρω πλέον δεν ισχύει, όπως προκύπτει από τις σχετικές προβλέψεις της τροποποιημένης διάταξης του άρθρου 379 παρ. 7 του ν. 4412/2016.

70

β) για δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, με εκτιμώμενη αξία σύμβασης (χωρίς ΦΠΑ) ίση ή ανώτερη από τα κατώτατα όρια των άρθρων 5 και 235 του ν. 4412/2016, όπως ισχύουν κάθε φορά, **μετά την 1η Ιανουαρίου 2018**⁷¹ ⁷²,

γ) για δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, με εκτιμώμενη αξία σύμβασης (χωρίς ΦΠΑ) ανώτερη των 60.000 Ευρώ και κατώτερη από τα όρια των άρθρων 5 και 235 του ν. 4412/2016, όπως ισχύουν κάθε φορά, **μετά την 1η Μαρτίου 2018**. Μέχρι τότε για τις ως άνω διαφορές εφαρμόζεται το άρθρο 127 (ενστάσεις), σε συνδυασμό με αρ. 376 παρ. 12 του ν. 4412/2016.

.....

Κάτωθι γίνεται διάκριση και αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο - με χρονικό σημείο αναφοράς την 27η Ιουνίου 2017 και εφεξής - για την άσκηση ενστάσεων / προδικαστικών προσφυγών κατά πράξεων ή παραλείψεων που εκδίδονται ή συντελούνται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης κάτω των ορίων, με διαφοροποίηση αναλόγως με το είδος της προς ανάθεση σύμβασης (όπου απαιτείται) και η οποία εκκινεί από την ειδικότερη εκάστοτε ημερομηνία, όπως ορίζεται στις επιμέρους περιπτώσεις του άρθρου 379 παρ. 2 του ν. 4412/2016 όπως ισχύει⁷³:

A. Θεσμικό πλαίσιο επί δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση⁷⁴ των 60.000€ χωρίς ΦΠΑ, από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016 (από την 08.08.2016) και εφεξής, ανεξαρτήτως του είδους της προς ανάθεση σύμβασης:

Ενστάσεις του άρθρου 127⁷⁵ του ν. 4412/2016

- **Υποβολή ένστασης:**

Για διαφορές που αναφύονται κατά τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των εξήντα χιλιάδων (60.000€) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., ανεξάρτητα από το είδος αυτών, υποβάλλεται ένσταση από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 127 του ν. 4412/2016.

- **Προθεσμία υποβολής:**

Εάν η ένσταση στρέφεται κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής, η προθεσμία άσκησής της είναι **πέντε (5) ημέρες** από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα. Μολονότι στο άρθρο 127 δεν γίνεται ρητή αναφορά στον τρόπο με τον οποίο λαμβάνει χώρα η κοινοποίηση, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ν. 2690/1999 *“Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας”*⁷⁶, ήτοι η κοινοποίηση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο, με επιμέλεια της αναθέτουσας αρχής.

Στην περίπτωση που η ένσταση στρέφεται κατά της διακήρυξης ή της πρόσκλησης, υποβάλλεται σε **προθεσμία που εκτείνεται μέχρι το ήμισυ του χρονικού διαστήματος από τη δημοσίευση της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προσφορών**. Για τον υπολογισμό της

⁷¹ Με εκτιμώμενη αξία σύμβασης ανώτερη των 60.000 ευρώ, χωρίς ΦΠΑ (πρβλ. άρθρο 345 παρ. 1 του ν. 4412/2016).

⁷² Μέχρι τότε οι ως άνω διαφορές διέπονταν από το ν. 3886/2010.

⁷³ Η ως άνω αναφερόμενη περίπτωση β) για τις δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων δεν εξετάζεται στο πλαίσιο της παρούσας Κατευθυντήριας Οδηγίας, η οποία αφορά μόνο σε δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων.

⁷⁴ Για το θεσμικό πλαίσιο που ίσχυε μέχρι και την 26η Ιουνίου 2017, πρβ. Κ.Ο 19. της Αρχής (1η έκδοση).

⁷⁵ Προστέθηκε με τις διατάξεις των παρ. 30 και 31 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017 (Α' 171)

⁷⁶ Όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις των παρ. 30 έως και 33 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017.

⁷⁷ Στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτού *“Πεδίο Εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα”*.

προθεσμίας αυτής συνυπολογίζονται και οι ημερομηνίες της δημοσίευσης και της υποβολής των προσφορών⁷⁷.

- **Αρμόδιο όργανο:**

Η ένσταση υποβάλλεται **ενώπιον της αναθέτουσας αρχής**, η οποία εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη.

- **Απόφαση επί της ένστασης:**

Η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει επί της ασκηθείσας ένστασης, σύμφωνα με τα οριζόμενα και στο άρθρο 221, **εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών** από την κοινοποίηση της ένστασης, η οποία μπορεί να γίνει και με ηλεκτρονικά μέσα σύμφωνα με το άρθρο 376 παρ. 11 του ν. 4412/2016.

Στην περίπτωση της ένστασης **κατά της διακήρυξης ή της πρόσκλησης**, η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει σε κάθε περίπτωση πριν την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προσφορών.

Με την άπρακτη πάροδο των ανωτέρω προθεσμιών, ήτοι χωρίς να εκδοθεί απόφαση της αναθέτουσας αρχής επί της ασκηθείσας ένστασης, τεκμαίρεται η απόρριψη της ένστασης⁷⁸.

- **Γνωμοδοτούντα όργανα⁷⁹:**

Επί της ασκηθείσας ένστασης, **γνωμοδοτούν τα ακόλουθα όργανα:**

- Στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, συγκροτείται 3μελές ή 5μελές χωριστό γνωμοδοτικό όργανο (Επιτροπή αξιολόγησης ενστάσεων), τα μέλη του οποίου είναι διαφορετικά από τα μέλη του γνωμοδοτικού οργάνου που είναι αρμόδιο για τα υπόλοιπα θέματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης (Επιτροπή διενέργειας/Επιτροπή διαγωνισμού/Επιτροπή αξιολόγησης)⁸⁰.

- Στις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, στην περίπτωση που ασκηθεί ένσταση κατά της διακήρυξης ή της πρόσκλησης, γνωμοδοτεί το αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο⁸¹. Στις λοιπές ενστάσεις γνωμοδοτεί το αρμόδιο όργανο των παρ. 8 και 9 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016.

- **Παράβολο υπέρ του Δημοσίου, ως στοιχείο του παραδεκτού της ένστασης:**

Η ένσταση συνοδεύεται, επί ποινή παραδεκτού, από το αναλογούν παράβολο, ποσού ίσου **με το ένα τοις εκατό (1%)** επί της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Το ύψος του ανωτέρω παραβόλου μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών, καθώς και Υποδομών και Μεταφορών.

Το παράβολο αποτελεί δημόσιο έσοδο, το οποίο επιστρέφεται στον οικονομικό φορέα, με πράξη της

77

Όπως τροποποιήθηκε από την περ. 32 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017.

78

Όπως η παρ. 2 του άρθρου 127 του ν. 4412/2016 αντικαταστάθηκε με την περ. 33 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017.

79

Σημειωτέον ότι, η περίπτωση η' της παρ. 1 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016 αντικαταστάθηκε, με την περ. 38 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017, ως εξής: "η) γνωμοδοτούν για τις προβλεπόμενες στον παρόντα νόμο ενστάσεις και προσφυγές που υποβάλλονται ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ή της Προϊσταμένης Αρχής κατά το στάδιο της ανάθεσης και εκτέλεσης".

80

Πρβ. παρ. 11α του άρθρου 221 του ν. 4412/2016.

81

Πρβ. άρθρο 127 παρ. 2 τελευταίο εδάφιο, όπως αντικαταστάθηκε από την περ. 33 του άρθρου 107 του ν. 4497/2017.

αναθέτουσας αρχής, εάν η ένσταση γίνει δεκτή ή μερικώς δεκτή από το αποφασίζον διοικητικό όργανο.

- **Έναρξη ισχύος:**

Το άρθρο 127 ισχύει από τις 08.08.2016, ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4412/2016 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και εφεξής, καθόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του⁸² και καταλαμβάνει διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, η έναρξη των οποίων⁸³ λαμβάνει χώρα μετά την εν λόγω ημερομηνία.

Β. Θεσμικό πλαίσιο επί δημοσίων συμβάσεων, με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των 60.000€ και κάτω των ορίων⁸⁴, χωρίς ΦΠΑ, με διάκριση ανάλογα με το είδος της υπό ανάθεση σύμβασης.

- **Εφαρμογή των διατάξεων του Βιβλίου IV⁸⁵ του ν. 4412/2016 (άρθρα 345 έως 374), με την υποβολή προδικαστικής προσφυγής ενώπιον της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (εφεξής ΑΕΠΠ), σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 379 παρ. 7 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 43 παρ. 4 του ν. 4487/2017 και αναφέρθηκε ανωτέρω, ήτοι:**

→ Για τις διαδικασίες σύναψης **δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων γενικών υπηρεσιών και προμηθειών**, οι οποίες **εκκινούν**, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 120 και 330 του ν. 4412/2016, **μετά την 26^η Ιουνίου 2017**

Επομένως, ήδη από τις 27.6.2017 έχει εκκινήσει η εφαρμογή των διατάξεων του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις και συμβάσεις γενικών υπηρεσιών και προμηθειών, η διαδικασία σύναψης των οποίων εκκίνησε από την ανωτέρω ημερομηνία και εφεξής.

→ Για τις διαδικασίες σύναψης **δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων έργων, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών**, οι οποίες **εκκινούν**, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 120 και 330 του ν. 4412/2016, **μετά την 1^η Μαρτίου 2018**.

Επομένως, η εφαρμογή των διατάξεων του Βιβλίου IV άρχεται για τις ως άνω διαδικασίες, οι οποίες θα εκκινήσουν μετά την 1.3.2018.

Μέχρι τότε, για τις ως άνω διαφορές εφαρμόζεται το άρθρο 127 (υποβολή ένστασης), σε συνδυασμό με το άρθρο 376 παρ. 12 του ν. 4412/2016⁸⁶. Τονίζεται ότι, κατά την προαναφερθείσα διάταξη, για τις ως άνω διαδικασίες, το, κατά το άρθρο 127, ύψος του παραβόλου υπέρ του Δημοσίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 600 ευρώ⁸⁷.

82

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.1 του άρθρου 379 “Έναρξη ισχύος”, όπως ισχύει.

83

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 376 “Μεταβατικές Διατάξεις”, όπως ισχύει.

84

Κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 29 του ν. 4412/2016.

85

Οι διατάξεις του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016 αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της 92/13/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

86

Όπως ορίζεται ρητώς στο άρθρο 379 παρ. 7 του ν. 4412/2016, όπως ισχύει.

87

Ομοίως, για τις συμβάσεις παραχώρησης έργων και υπηρεσιών, με εκτιμώμενη αξία κατώτερη από το όριο του αρ. 1 παρ. 2 περ. α' του ν. 4413/2016, όπως ισχύει κάθε φορά, η έναρξη των διατάξεων του Βιβλίου IV αφορά στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων παραχώρησης, οι οποίες εκκινούν μετά την 1η Μαρτίου 2018. Μέχρι τότε, υποβάλλονται ενστάσεις κατά το άρθρο 127 του ν. 4412/2016, σε συνδυασμό με το άρθρο 376 παρ. 12 του ν. 4412/2016.

Επιμέρους διατάξεις του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016

- **Πεδίο εφαρμογής (αρ. 345):**

Στο άρθρο 345 προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV.

Αφορά σε:

- διαφορές που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων του ν. 4412/2016 (Βιβλία I και II), καθώς και τροποποιήσεων αυτών,
- διαφορές που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμφωνιών – πλαίσιο, συμβάσεων παραχώρησης και δυναμικών συστημάτων αγορών, καθώς και τροποποιήσεων αυτών,
- με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ, χωρίς ΦΠΑ⁸⁸,
- ανεξαρτήτως της φύσης τους.

Ως “αναθέτουσα αρχή”, κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV, νοείται τόσο η αναθέτουσα αρχή του Βιβλίου I, όσο και ο αναθέτων φορέας του Βιβλίου II του ν. 4412/2016⁸⁹.

- **Περιεχόμενο παρεχόμενης προστασίας (άρθρο 346):**

Με το Βιβλίο IV αναμορφώνεται το σύστημα έννομης προστασίας στο στάδιο της ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των εξήντα χιλιάδων (60.000€) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., σύμφωνα με το οποίο *(απαιτείται σωρευτική συνδρομή των προϋποθέσεων)*:

--> **Κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας:**

- που έχει/είχε συμφέρον να του ανατεθεί η σύμβαση
- έχει υποστεί / είχε υποστεί / ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής
- κατά παράβαση της ευρωπαϊκής ή εσωτερικής νομοθεσίας

δικαιούται να ασκήσει προδικαστική προσφυγή (άρθρο 360) που εξετάζεται από την ΑΕΠΠ, αιτούμενος:

- Προσωρινή προστασία (άρθρο 366)
- Ακύρωση της παράνομης πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής (άρθρο 367 παρ. 2)
- Κήρυξη ακυρότητας της σύμβασης που έχει παρανόμως συναφθεί (άρθρα 368 έως 370).

--> Επιπλέον, **κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας** που έχει υποστεί / ενδέχεται να υποστεί ζημία από απόφαση της ΑΕΠΠ επί της προδικαστικής προσφυγής του άρθρου 360, **δικαιούται δικαστικής προστασίας:** ήτοι, να ασκήσει αίτηση για αναστολή εκτέλεσης της εν λόγω απόφασης της ΑΕΠΠ και αίτησης για την ακύρωσή της ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων του αρ. 372 του ν. 4412/2016⁹⁰, ήτοι ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου της έδρας της αναθέτουσας αρχής, ως προς τις συμβάσεις κάτω των ορίων.

→ Εφιστάται η προσοχή των αναθετουσών αρχών στο γεγονός ότι :

88

Με τις ειδικότερες διακρίσεις ανά είδος σύμβασης, όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό Β.

89

Πρβ. άρθρο 345 παρ. 3 και τους σχετικούς ορισμούς της περ. 1 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016.

90

Αρμόδιο δικαστήριο είναι, κατά κανόνα, το Διοικητικό Εφετείο της έδρας της αναθέτουσας αρχής. Ωστόσο, εφόσον οι διαφορές ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών και δημοσίων συμβάσεων που υλοποιούνται ως ΣΔΙΤ (ν. 3389/2005), που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ και που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ με προϋπολογισμό μεγαλύτερο των 15 εκατομμυρίων Ευρώ, περιλαμβανομένου ΦΠΑ, εκδικάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣΤΕ).

(1) Πριν την υποβολή των προβλεπόμενων στον Τίτλο 3⁹¹ ενδίκων βοηθημάτων για δικαστική προστασία στο στάδιο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης, ο ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας **ΥΠΟΧΡΕΟΥΤΑΙ** να ασκήσει προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά της σχετικής πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής. Πρόκειται δηλαδή για ενδικοφανή προσφυγή, καθότι η άσκηση της εν λόγω προδικαστικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση των σχετικών ενδίκων βοηθημάτων κατά εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της αναθέτουσας αρχής.

(2) Δεν επιτρέπεται η άσκηση άλλης διοικητικής προσφυγής κατά εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της αναθέτουσας αρχής κατά τη διαδικασία της ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, εκτός από την εν λόγω προδικαστική προσφυγή.

(3) Δεν επιτρέπεται η άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά απόφασης της ΑΕΠΠ, που δέχεται εν όλω ή εν μέρει προσφυγή άλλου προσώπου.

(4) Η αναθέτουσα αρχή έχει το δικαίωμα να ασκήσει τα ίδια - με τον οικονομικό φορέα - ως άνω αναφερόμενα ένδικα βοηθήματα, εφόσον η ΑΕΠΠ κάνει δεκτή την προδικαστική προσφυγή του οικονομικού φορέα⁹².

- **Προθεσμία άσκησης της προδικαστικής προσφυγής (άρθρο 361):**

→ Κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής:

α) δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν η πράξη κοινοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα ή τηλεομοιοτυπία ή

β) δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν χρησιμοποιήθηκαν άλλα μέσα επικοινωνίας, άλλως

γ) δέκα (10) ημέρες από την πλήρη, πραγματική ή τεκμαιρόμενη, γνώση της πράξης που βλάπτει τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα⁹³.

→ Κατά παράλειψης της αναθέτουσας αρχής:

δεκαπέντε (15) ημέρες από την επομένη της συντέλεσης της προσβαλλόμενης παράλειψης.

- **Άσκηση προδικαστικής προσφυγής – Άσκηση παρέμβασης (αρ. 362 του ν. 4412/2016 και άρθρα 7 και 8 του π.δ. 39/2017):**

--> Κατάθεση: Με υποχρεωτική χρήση του Τυποποιημένου Εντύπου που παρατίθεται στο Παράρτημα Ι του π.δ. 39/2017⁹⁴.

Η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και κοινοποιείται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ. Ως ημερομηνία υποβολής της προσφυγής θεωρείται η ημερομηνία ηλεκτρονικής καταχώρισης αυτής στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού.

Σε περίπτωση τεχνικής αδυναμίας λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ, πιστοποιούμενης από την αρμόδια Διεύθυνση της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή ή σε περίπτωση που ο διαγωνισμός δεν διενεργείται μέσω ΕΣΗΔΗΣ, η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται ηλεκτρονικά στην ΑΕΠΠ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Ως ημερομηνία υποβολής της προσφυγής θεωρείται η ημερομηνία

91

Τίτλος 3 “ Δικαστική Προστασία στο στάδιο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης”, άρθρα 372-373.

92

Η αναγκαιότητα πρόβλεψης της σχετικής ρύθμισης προέκυψε ακριβώς λόγω του ότι η προδικαστική προσφυγή εξετάζεται πλέον από τρίτον, ήτοι από ένα νέο ανεξάρτητο διοικητικό όργανο, την ΑΕΠΠ, και όχι από την αναθέτουσα αρχή.

93

Πρβ. ειδικότερα στο άρθρο 361 του ν. 4412/2016.

94

Πρβ. άρθρο 8 παρ. 2 του π.δ. 39/2017 “Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ” (Α' 64). Πρβ. και άρθρο 362 παρ. 2 του ν. 4412/2016.

παραλαβής αυτής από την ΑΕΠΠ μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)⁹⁵.

→ **Περιεχόμενο:** Η προδικαστική προσφυγή περιέχει όλες ανεξαιρέτα τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά της.

→ **Άσκηση παρέμβασης:** Στο άρθρο 362 του ν. 4412/2016 και στο άρθρο 7 του π.δ. 39/2017 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα άσκησης παρέμβασης ενώπιον της ΑΕΠΠ από κάθε ενδιαφερόμενο, του οποίου τα συμφέροντα επηρεάζονται, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 10 ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της προσφυγής⁹⁶, για τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης και προσκομίζοντας όλα τα κρίσιμα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του. Η παρέμβαση κατατίθεται ηλεκτρονικά, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα (για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής) στο άρθρο 8 του π.δ. 39/2017⁹⁷, ήτοι κατατίθεται στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού ή, σε περίπτωση τεχνικής αδυναμίας λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ ή εάν ο διαγωνισμός δεν διενεργείται μέσω ΕΣΗΔΗΣ, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) στην ΑΕΠΠ.

- **Παράβολο υπέρ του Δημοσίου, ως στοιχείο του παραδεκτού της προσφυγής (άρθρο 363):**

→ Η προδικαστική προσφυγή συνοδεύεται, επί ποινή απαραδέκτου από κατάθεση παραβόλου, ποσού ίσου με το 0,5% επί της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο των εξακοσίων (600) Ευρώ ούτε ανώτερο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) Ευρώ⁹⁸.

→ Αν από τα έγγραφα της σύμβασης δεν προκύπτει η προϋπολογισθείσα αξία της, για το παραδεκτό της άσκησης της προδικαστικής προσφυγής, κατατίθεται παράβολο ύψους εξακοσίων (600) Ευρώ.

→ Το ύψος του ανωτέρω παραβόλου και τα ανώτατα και κατώτατα όρια του ποσού του παραβόλου μπορούν να αναπροσαρμόζονται με προεδρικό διάταγμα, κατόπιν πρότασης των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

→ Αν υπάρχει δυνατότητα υποβολής προσφοράς για τμήμα/τμήματα, το ύψος του παραβόλου υπολογίζεται επί της αξίας του τμήματος/τμημάτων της σύμβασης, για το/τα οποίο/α ασκείται η προσφυγή.

→ Το παράβολο επιστρέφεται στον προσφεύγοντα σε περίπτωση ολικής ή μερικής αποδοχής της προσφυγής του ή σε περίπτωση που, πριν την έκδοση της απόφασης της ΑΕΠΠ επί της προσφυγής, η αναθέτουσα αρχή ανακαλέσει την προσβαλλόμενη πράξη ή προβεί στην οφειλόμενη ενέργεια.

- **Ανασταλτικό αποτέλεσμα (άρθρο 364) :**

Εφιστάται η προσοχή των αναθετουσών αρχών στο γεγονός ότι, για πρώτη φορά, θεσπίζεται υποχρεωτικό αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα και για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, που είναι άνω των 60.000 Ευρώ χωρίς ΦΠΑ⁹⁹, καθότι η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής και η άσκησή της κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης, επί ποινή ακυρότητας αυτής κατά το άρθρο 368.

Κατά τα λοιπά, η άσκηση της προδικαστικής προσφυγής δεν κωλύει την πρόοδο της διαγωνιστικής διαδικασίας, εκτός αν ζητηθούν προσωρινά μέτρα προστασίας κατά το άρθρο 366.

- **Διαδικασία εξέτασης της προσφυγής (άρθρο 365):**

95

Πρβ. αρ. 8 παρ. 3 και 4 του π.δ. 39/2017.

96

Κατά το αρ. 365 παρ. 1 του ν. 4412/2016 και την περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 9 του π.δ. 39/2017.

97

Πρβ. άρθρο 7 τελευταίο εδάφιο του π.δ. 39/2017.

98

Προφανώς το ύψος του παραβόλου ανέρχεται σε τόσο μεγάλο ποσό, όταν πρόκειται για διαδικασία σύναψης σύμβασης άνω των ορίων.

99

Επισημαίνεται, εξ αντιδιαστολής, ότι στο ν. 3886/2010 (Α' 173) το ανασταλτικό αποτέλεσμα αφορά μόνο στις συμβάσεις άνω των ορίων.

Προβλέπονται ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία εξέτασης της προδικαστικής προσφυγής (κοινοποίηση αυτής, διαβίβαση στην ΑΕΠΠ του πλήρους φακέλου της υπόθεσης από την αναθέτουσα αρχή, με τις απόψεις της επί της προσφυγής και τα αποδεικτικά κοινοποίησης στους ενδιαφερόμενους τρίτους, συνέπειες μη συμμόρφωσης, έκδοση αποφάσεων από την ΑΕΠΠ, κ.α.), τα οποία ρυθμίζονται ειδικότερα στο π.δ. 39/2017.

.....

Κάτωθι παρατίθεται συνοπτική παρουσίαση ως προς το δικαίωμα άσκησης ενστάσεων/ προδικαστικών προσφυγών στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων, με διάκριση αναλόγως του είδους της υπό ανάθεση σύμβασης:

ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ <u>ΚΑΤΩ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ:</u>	
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ IV, ήτοι για όσες διαδικασίες ανάθεσης εκκινούν από την 27.6.2017 και εφεξής →	α) Με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 του ν. 4412/2016 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου. β) Με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) και κατώτερη από τα όρια των Οδηγιών, υποβάλλεται προδικαστική προσφυγή που εξετάζεται από την ΑΕΠΠ κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV (αρ. 345 – 374 του ν. 4412/2016).
Από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016, την 08.08.2016, έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV, ήτοι για όσες διαδικασίες ανάθεσης εκκίνησαν έως και την 26.6.2017 →	Με εκτιμώμενη αξία έως τα όρια των Οδηγιών (“κάτω των ορίων”), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 του ν. 4412/2016 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου για το παραδεκτό της ένστασης, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 600 Ευρώ (πρβ. 376 παρ. 12 του ν. 4412/2016).

**ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ, ΜΕΛΕΤΩΝ, ΤΕΧΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΚΑΤΩ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ:**

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ IV, ήτοι για όσες διαδικασίες ανάθεσης εκκινούν από την 02.03.2018 και εφεξής →	α) Με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου. β) Με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) και κατώτερη από τα όρια των Οδηγιών, υποβάλλεται προδικαστική προσφυγή που εξετάζεται από την ΑΕΠΠ κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV (αρ. 345 – 374 του ν. 4412/2016).
---	--

<p>Από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016, την 08.08.2016, έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV, ήτοι για όλες διαδικασίες ανάθεσης εκκινούν έως και την 01.03.2018</p> <p style="text-align: right;">→</p>	<p>α) Με εκτιμώμενη αξία κατώτερη ή ίση των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 του ν. 4412/2016 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου για το παραδεκτό της ένστασης.</p> <p>β) Με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) και κατώτερη από τα όρια των Οδηγιών, εφαρμόζεται το άρθρο 127, σε συνδυασμό με το άρθρο 376 παρ. 12 του ν. 4412/2016¹⁰⁰, ήτοι υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου για το παραδεκτό της ένστασης. Το παράβολο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 600 ευρώ.</p>
--	--

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Η Αντιπρόεδρος

Χριστίνα Μπουσουλέγκα

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Προέδρου
2. Γραφείο Διεθνών Σχέσεων
3. Γραφείο Νομικού Συμβούλου
4. Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων
5. Διεύθυνση Βάσεων Δεδομένων & Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων
6. Διεύθυνση Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
7. Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών
8. Διεύθυνση Συντονισμού και Ελέγχου
9. Περιφερειακό Γραφείο Θεσσαλονίκης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

- 1) Προεδρία της Δημοκρατίας
- 2) Βουλή των Ελλήνων
- 3) Όλα τα Υπουργεία/ Γενικές-Ειδικές Γραμματείες (Γραφεία κ. Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Δ/νσεις Νομοθετικού έργου, Τμήματα Προμηθειών, προς περαιτέρω ενημέρωση και

εποπτευομένων φορέων) -Υπουργείο Εσωτερικών (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Τμήματα/Γραφεία Προμηθειών),

- Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης,
- Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης,
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας,
- Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα [Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης,
- Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
- Υπουργείο Εξωτερικών,
- Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
- Υπουργείο Οικονομικών,
- Υπουργείο Υγείας,
- Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης
- Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (προς περαιτέρω κοινοποίηση στις Εφορείες Αρχαιοτήτων),
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
- Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών,
- Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής,
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής,
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,
- Υπουργείο Τουρισμού.

4) Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (προς περαιτέρω ενημέρωση και των Ειδικών Υπηρεσιών και Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης ν. 3614/2007 και Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.)

5) Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (Γρ. Γενικού Γραμματέα)

6) Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (Γρ. Γενικού Γραμματέα)

7) Επιτροπή Προμηθειών Υγείας (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Υγειονομικές Περιφέρειες (ΥΠΕ), τα νοσοκομεία και τους εποπτευόμενους φορείς Υπουργείου Υγείας, Τμήματα Προμηθειών)

8) Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (Γραφεία κ. Γενικών Γραμματέων, Δ/νσεις Νομοθετικού)

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δυτικής Ελλάδας – Ιονίου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης

9) Ανεξάρτητες Αρχές (Γραφεία κ. Προέδρων)

10) Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών και Συμβάσεων